

Lífeyrissjóður bankamanna

Ársreikningur

2018

Lífeyrissjóður bankamanna
Skiopholti 50b
105 Reykjavík

Kt. 510169-4259

Lífeyrissjóður bankamanna

Ársreikningur

2018

Efnisyfirlit

Skýrsla stjórnar	2-6
Áritun stjórnar	7
Áritun endurskoðenda	8-9

Ársreikningur Hlutfallsdeildar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris	10
Efnahagsreikningur	11
Yfirlit um sjóðstreymi	12
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu	13
Skýringar	14-27

Ársreikningur Aldursdeildar

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris	29
Efnahagsreikningur	30
Yfirlit um sjóðstreymi	31
Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu	32
Skýringar	33-47

Sameiginlegt yfirlit

Deildaskipt yfirlit um breytingu á hreinni eign	49
Deildaskiptur efnahagsreikningur	50

Skýrsla stjórnar

Um sjóðinn

Lífeyrissjóður bankamanna er meðal elstu lífeyrissjóða landsins og tók til starfa 1. janúar 1929 og hét þá Eftirlaunasjóður starfsmanna Landsbanka Íslands. Á seinni árum hafa starfsmenn fleiri fyrirtækja öðlast rétt til greiðslu í sjóðinn.

Frá 1. janúar 1998 hefur sjóðurinn starfað í tveimur aðskildum deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild (áður Stigadeild). Í Hlutfallsdeild eru allir þeir sem við uppskiptinguna óskuðu eftir að vera áfram í þeirri deild. Eftir breytinguna eru allir nýir starfsmenn í Aldursdeild, ásamt þeim sem kusu að flytja áunnin réttindi sín úr Hlutfallsdeild yfir í Aldursdeild árið 1998.

Fjöldi lífeyrisþega og lífeyrisgreiðslur

Á árinu fengu að meðaltali 1.440 sjóðfélagar lífeyrisgreiðslur frá sjóðnum, þar af 1043 úr Hlutfallsdeild og 397 úr Aldursdeild. Í Hlutfallsdeild námu lífeyrisgreiðslur ársins kr. 2.473 milljón samanborið við kr. 2.372 milljónir árið áður og hækkuðu því um 4,3% milli ára. Í Aldursdeild námu lífeyrisgreiðslur ársins kr. 437 milljónum samanborið við kr. 359 milljónir árið áður og hækkuðu því um 21,8% milli ára.

Fjöldi sjóðfélaga og iðgjöld

Að meðaltali greiddu 150 sjóðfélagi iðgjöld í Hlutfallsdeild á árinu 2018 og 1.823 í Aldursdeild eða alls 1.973. Heildariðgjöld til Hlutfallsdeildar námu 190 milljónum á árinu 2018 samanborið við 195 milljón árið áður. Í Aldursdeild námu heildariðgjöld 1.990 milljónum samanborið við 1.919 milljónir árið áður.

Staða sjóðsins, ávöxtun og rekstrarkostnaður

Heildareignir Lífeyrissjóðs bankamanna námu kr. 78.103 milljónum í lok árs 2018 og hækkuðu um 3.635 milljónir á árinu eða um 4,9%. Í Hlutfallsdeild voru eignir alls kr. 38.907 milljónir og í Aldursdeild kr. 39.195 milljónir.

Hrein nafnávöxtun Hlutfallsdeildar nam 6,8% á árinu 2018 sem samsvarar 3,5% raunávöxtun samanborið við 4,6% raunávöxtun á árinu 2017. Í Aldursdeild nam nafnávöxtun 5,0% sem samsvarar 1,7% raunávöxtun samanborið við 3,3% raunávöxtun á árinu 2017.

Meðaltal hreinnar raunávöxtunar hjá Hlutfallsdeild er 4,24% síðustu 10 ár og 3,81% frá upptöku deildarskiptingar 1998. Hjá Aldursdeild er meðal raunávöxtun 3,70% síðustu 10 ár og 3,71% frá upphafi deildarskiptingar.

Rekstrarkostnaður sjóðsins, þ.e. skrifstofu- og stjórnunarkostnaður, að teknu tilliti til kostnaðarþátttöku aðildarfélaganna Hlutfallsdeildar, nam 118,7 milljónum króna samanborið við 111,2 milljónir árið áður. Rekstrarkostnaður sem hlutfall af meðalstöðu eigna var 0,15%.

Áhrif matsaðferða á ávöxtun og hreina eign

Þegar birt ávöxtun lífeyrissjóða er borin saman er mikilvægt að hafa í huga áhrif mismunandi aðferða sem beitt er við mat á skuldabréfum byggt á fyrirhuguðum eignarhaldstíma samkvæmt reglum Fjármálaeftirlitsins nr. 355/2015 um ársreikninga. Lífeyrissjóður bankamanna metur meirihluta skuldabréfa beggja deilda á afskrifuðu kostnaðarverði þar sem tekin hefur verið ákvörðun um að halda bréfunum til gjalddaga. Væru þessi skuldabréf færð til eignar á markaðsverði væri bókfært verð þeirra 5.446 milljónum hærra í Hlutfallsdeild og 2.814 milljónum hærra í Aldursdeild og hrein eign til greiðslu lífeyris hærra sem því nemur. Að sama skapi væri reiknuð ávöxtun á árinu 2018 umtalsvert hærra ef skuldabréf væru metin á markaðsverði. Nánar er fjallað um bókfært verð skuldabréfa í skýringu 9 hjá Hlutfallsdeild og skýringu 10 hjá Aldursdeild.

Tryggingafræðileg staða – breytta forsendur

Fyrir liggur tryggingafræðileg úttekt miðað við 31. desember 2018 sem sýnir að heildarskuldbindingar Hlutfallsdeildar námu 7,0% umfram heildareignir samanborið við 6,2% árið áður. Hjá Aldursdeild eru heildarskuldbindingar 7,1% umfram heildareignir samanborið við 4,0% árið áður. Auk áhrifa lægri raunávöxtunar er lakari tryggingafræðileg staða einkum tilkomin vegna breyttra forsendna um örorku- og lífslíkur sem nú byggja á nýjum reiknigrundvelli útgefnum af Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga þar sem tekið er tillit til niðurstaðna nýlegrar athugunar á nýgengi örorku, endurhæfingu og lífslíkum meðal sjóðfélaga íslenskra lífeyrissjóða. Að öðru leiti eru forsendur óbreyttar milli ára. Nánari upplýsingar um tryggingafræðilega stöðu deilda má finna í sérstöku yfirliti og í skýringum 14 hjá Hlutfallsdeild og 15 hjá Aldursdeild.

Skýrsla stjórnar

Lán til sjóðfélaga

Á árinu varð nokkur aukning í lánveitingum til sjóðfélaga. Samþykktar voru 49 lánveitingar, alls að fjárhæð kr. 1.102 milljónir samanborið við 985 milljónir árið áður sem samsvarar um 12% aukningu milli ára. Meðalfjárhæð lána nam 22,5 milljónum samanborið við 19 milljónir árið áður. Hámarkslánsfjárhæð er nú kr. 50 milljónir og nær lánsréttur til allra þeirra sem eiga réttindi hjá sjóðnum. Vextir sjóðfélagalána eru fastir út lánstímann, nú 3,5%, sem eru hagstæðustu kjör sem í boði eru á sambærilegum lánum. Stjórn sjóðsins tekur ákvörðun um fasta vexti á verðtryggðum lánum á hverjum tíma. Eignaflokkurinn hefur reynst traustur og er nú um 7,2% af eignasafni Aldursdeildar og 2,1% af eignasafni Hlutfallsdeildar. Vanskil í árslok námu aðeins um 0,03% af stöðu lána.

Fjárfestingarstefnur

Fjárfestingarstefnur sjóðsins eru varfærnar og miða að því að ná sem bestri ávöxtun innan þeirra marka um áhættu sem hvor deild setur sér.

Í Hlutfallsdeild tekur fjárfestingarstefnan mið af því að fjöldi aðila á lífeyri er mun hærri en fjöldi þeirra sem greiða iðgjöld til deildarinnar. Há lífeyrisbyrði Hlutfallsdeildar krefst varfærinnar fjárfestingarstefnu þar sem áherslan er nær eingöngu á áhættulítill eignir með þekkt greiðslufæði s.s. skuldabréf og innlán. Aðeins er miðað við að um 3% eignasafns Hlutfallsdeildar sé í hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum og ekki gert ráð fyrir fjárfestingu í erlendum verðbréfum.

Í Aldursdeild er lífeyrisbyrði fremur lág og fjöldi aðila sem greiða iðgjöld til deildarinnar mun hærri en fjöldi aðila á lífeyri og tekur fjárfestingarstefnan mið af því. Fjárfestingarstefna Aldursdeildar miðar að eignasafni sem er 58% í skuldabréfum, 5% í innlánnum, 37% í hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum. Þar af er markmið að 25% af eignasafni sé í erlendum verðbréfum og hefur vægi erlendra verðbréfa aukist hratt á undanförunum árum í takt við auknar heimildir til fjárfestinga erlendis og má gera ráð fyrir enn frekari aukningu á næstu misserum.

Fjárfestingarstefnur beggja deilda eru endurskoðaðar reglulega og birtar á heimasíðu sjóðsins.

Málarekstur vegna Hlutfallsdeildar

Í september 2018 birti Lífeyrissjóður bankamanna aðildarfélögum Hlutfallsdeildar og Íslenska ríkinu stefnu vegna þess tjóns sem deildin hefur orðið fyrir í tengslum við ófullnægjandi uppgjör á skuldbindingum árið 1997. Var stefnan þingfest í héraðsdómi í október 2018.

Eins og kunnugt er hefur verið mikil óánægja meðal sjóðfélaga Hlutfallsdeildar um árabíl þar sem uppgjör hefur reynst ófullnægjandi og forsendur samkomulagsins þróast með öðrum hætti en ráð var fyrir gert í upphafi. Munar mest um lægri lífeyristökualdur og mun meiri nýtingu á 95 ára reglu. Þannig hefur grundvöllur samkomulagsins raskast til tjóns fyrir sjóðfélaga - þrátt fyrir góða ávöxtun eigna á tímabilinu.

Þessi forsendubrestur var staðfestur með matsgerð dómskvadds matsmanns í október 2017 sem mat umfang hans á um 5,4 milljarða króna í lok árs 2015 m.v. þróun verðlags. Dómkröfur nú byggja að verulegu leyti á þessari matsgerð og er gerð krafa um að samkomulaginu frá 1997 sé breytt og viðbótargreiðsla að fjárhæð 5,4 milljarðar króna innt af hendi. Auk þess er gerð krafa um að ábyrgð aðila á skuldbindingum deildarinnar verði endurvakin.

Þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir sjóðsins hefur ekki reynst vilji til viðræðna hjá aðildarfyrirtækjunum og ríkinu og því höfðar sjóðurinn nú dómsmál til að freista þess að rétta hlut sjóðfélaga, enda hafa sjóðfélagar Hlutfallsdeildar ítrekað ályktað

Þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir sjóðsins hefur ekki reynst vilji til viðræðna hjá aðildarfyrirtækjum og ríkinu og því höfðar sjóðurinn nú dómsmál til að freista þess að rétta hlut sjóðfélaga, enda hafa sjóðfélagar Hlutfallsdeildar ítrekað ályktað á ársfundum að leita skuli allra lagalegra úrræða ef ekki næst samkomulag í málinu,

Væntanleg þróun og framtíðarhorfur

Á komandi árum mun lífeyrissjóðurinn hafa áfram að höfuðmarkmiði að ávaxta eignir innan ramma laga og fjárfestingarstefnu sjóðsins í þeim tilgangi að standa undir lífeyrisskuldbindingum og hámarka réttindi sjóðfélaga. Stjórn gerir ráð fyrir að starfsemi sjóðsins verði með svipuðu sniði á næstu árum. Þó er til skoðunar hvort fýsilegt kunnir að vera að sameina deildir sjóðsins að nýju með það að markmiði að treysta rekstur hans.

Atburðir eftir lok reikningsárs

Frá lokum reikningsárs fram að áritunardegi hafa ekki orðið neindir þeir atburðir sem hafa verulega þýðingu varðandi fjárhagsstöðu sjóðsins.

Sjóðurinn hefur aðsetur að Skipholti 50b Reykjavík, sími 569 0900, tölvupóstfang lifbank@lifbank.is, veffang er www@lifbank.is. Skuldabréf sjóðsins eru til afgreiðslu í útibúi Landsbankans h.f. við Austurstræti.

Skýrsla stjórnar

Stjórnarháttayfirlýsing 2018

Grundvöllur og hlutverk

Lífeyrissjóður bankamanna starfar á grundvelli starfsleyfis fjármálaráðherra, í samræmi við lög nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, með síðari breytingum og samþykktir hans. Samþykktir sjóðsins auk annarra upplýsinga er varða skipulag hans eru aðgengilegar á vel sjóðsins www.lifbank.is. Lög og reglur sem varða starfsemina má nálgast á heimasíðu Fjármálaeftirlitsins, www.fme.is.

Hlutverk sjóðsins er að veita viðtöku iðgjaldi sjóðfélaga, ávaxta það og sjá sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum fyrir lífeyri samkvæmt ákvæðum samþykktu sjóðsins. Skal ávöxtun eigna hagað með þeim hætti að samspil ávöxtunar og áhættu sé sem hagkvæmast í samræmi við fjárfestingarstefnu og áhættustefnu sjóðsins á hverjum tíma.

Stjórnarhættir Lífeyrissjóðs bankamanna

Stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna leggur áherslu á góða stjórnarhætti við daglega stjórnun sjóðsins. Í því sambandi er sérstaklega litið til þeirra ákvæða laga nr. 129/1997 sem lúta að stjórnarháttum lífeyrissjóða, ákvæða samþykktu lífeyrissjóðsins og reglna FME þar um, m.a. reglna nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Þá hefur sjóðurinn til hliðsjónar Leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja sem gefnar eru út af Viðskiptaráði Íslands, Samtökum Atvinnulífsins og Nasdaq Iceland. Sjóðurinn vikur frá leiðbeiningunum í nokkrum atriðum m.a. er varðar starfskjarastefnu og starfskjaranefnd og tilnefningarnefnd.

Stjórn og stjórnskipulag

Stjórn Lífeyrissjóðs bankamanna er skipuð sex aðilum og var þannig skipuð í lok ársins 2018: Ari Skúlason, formaður, Ingólfur Guðmundsson varaformaður og Margrét Lilja Hrafnkelsdóttir voru kjörin á ársfundi 2018 sem fulltrúar sjóðfélaga. Sigurjón Gunnarsson er tilnefndur af bankaráði Landsbankans h.f., Ásta H. Bragadóttir er tilnefnd af bankaráði Seðlabanka Íslands og Þóra Valný Yngvadóttir er tilnefnd af aðildarfyrirtækjum sameiginlega. Stjórn hélt níu bókaða fundi á árinu.

Stjórn hefur sett sér ítarlegar starfsreglur auk starfsreglna framkvæmdastjóra sem mynda ramma um starfsemi stjórnar og upplýsingagjöf til hennar. Fær stjórn reglulega upplýsingar frá framkvæmdastjóra um rekstur og efnahag sjóðsins og öll viðskipti hans.

Stjórnin ræður framkvæmdastjóra, ákveður laun hans og önnur starfskjör, gengur frá starfslýsingu hans, setur honum erindisbréf og veitir honum laun frá störfum. Gerður er skriflegur ráðningarsamningur við framkvæmdastjóra. Stjórn getur falið formanni og varaformanni stjórnar að annast samninga við framkvæmdastjóra um laun og önnur starfskjör.

Stjórn tekur ákvarðanir í öllum málum sem telja verður óvenjuleg eða mikilsháttar. Stjórn getur þó veitt framkvæmdastjóra heimild til afgreiðslu slíkra mála. Öll skjöl sem varða meiriháttar ákvarðanir, svo sem samningar er teljast óvenjulegir eða meiriháttar eða hafa greinilega verulega þýðingu fyrir starfsemi sjóðsins skulu vera undirritaðir af stjórnarformanni sjóðsins og framkvæmdastjóra.

Framkvæmdastjóri annast daglegan rekstur sjóðsins í samræmi lög og reglur við mótaða stefnu og ákvarðanir stjórnar. Framkvæmdastjóri annast fjárfestingar sjóðsins í samræmi við fjárfestingarheimildir í reglum sjóðsins um fjárfestingar. Ráðstafanir sem eru óvenjulegar eða mikilsháttar getur framkvæmdastjóri aðeins gert samkvæmt heimild frá stjórn sjóðsins.

Stjórn lífeyrissjóðsins hefur sett samskipta og siðareglur fyrir stjórn og starfsmenn sem ætlað er að undirstrika ákveðin grunnildi í starfsháttum stjórnar og starfsmanna sjóðsins og miða að því að draga úr hættu á hagsmunaárekstrum og stuðla að góðum og heiðarlegum starfsháttum.

Ársfundur

Stjórn sjóðsins skal efna til ársfundar eigi síðar en í aprílmánuði ár hvert. Rétt til setu á ársfundi hafa allir sjóðfélagar og hafa þeir tillögurétt og jafnan atkvæðisrétt. Á ársfundi skal m.a. gerð grein fyrir skýrslu stjórnar, ársreikningum, tryggingafræðilegum úttektum, fjárfestingarstefnu og fyrirbyggjandi tillögum til breytinga á samþykktum sjóðsins. Nánari upplýsingar um ársfundi má finna í samþykktum sjóðsins á heimasíðu hans www.lifbank.is.

Starfsmenn sjóðsins eru Halldór Emil Sigtryggsson, áhættustjóri, Hulda Björk Guðmundsdóttir, Margrét Björk Jóhannsdóttir og Tryggvi Tryggvason, framkvæmdastjóri.

Skýrsla stjórnar

Endurskoðun, endurskoðunarnefnd og skoðunarmenn

Reikningar sjóðsins eru endurskoðaðir og áritaðir af löggiltum endurskoðanda. Innri endurskoðun sjóðsins er í höndum sjálfstætt starfandi endurskoðanda. Endurskoðun sjóðsins og innri endurskoðun eru í höndum aðskilinna endurskoðunarfyrtækja sem í dag eru Deloitte, sem sinnir ytri endurskoðun, og KPMG sem sinnir innri endurskoðun.

Endurskoðunarnefnd er undirnefnd stjórnar sem starfar skv. ákvæðum laga um ársreikninga en samkvæmt þeim skulu einingar tengdar almannahagsmunum starfrækja endurskoðunarnefnd. Stjórn skipar annað hvert ár þrjá einstaklinga í nefndina sem er skipuð tveimur stjórnarmönnum og einum aðila óháðum stjórn. Nefndina skipa í árslok 2018 stjórnarmennirnir Sigurjón Gunnarsson og Margrét Lilja Hrafnkelsdóttir og Guðlaugur Guðmundsson löggiltur endurskoðandi sem veitir henni formennsku. Endurskoðunarnefnd hefur sett sér starfsreglur og er hlutverk hennar m.a. eftirfarandi:

1. Eftirlit með vinnuferli við gerð reikningsskila.
2. Eftirlit með fyrirkomulagi og virkni innra eftirlits einingarinnar, innri endurskoðun, ef við á, og áhættustýringu.
3. Eftirlit með endurskoðun ársreiknings.
4. Mat á því hvort staða endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtækis sjóðsins sé í samræmi við lög og eftirlit með öðrum störfum endurskoðanda eða endurskoðunarfyrtækis.

Endurskoðunarnefnd hélt 4 bókaða fundi á árinu.

Auk þess eru hjá sjóðnum tveir skoðunarmenn og eru þeir kosnir á ársfundi sjóðsins. Þeir koma mánaðarlega til sjóðsins og gera ítarlegar kannanir á ýmsum starfspáttum sjóðsins. Nær sú könnun yfir iðgjaldagreiðslur til sjóðsins, lífeyrisúrskurði, fjárfestingar, kostnaðarreikninga og bankareikninga sjóðsins. Skoðunarmenn skila árlegri skýrslu til stjórnar sjóðsins á fyrsta ársfjórðungi hvers árs.

Þá starfar fyrir stjórn sérstakur regluvörður sem hefur eftirlit með verðbréfavíðskiptum stjórnar og starfsmanna í samræmi við verklagsreglur um víðskipti stjórnarmanna og starfsmanna.

Tryggingastærðfræðingur

Tryggingafræðileg athugun er framkvæmd árlega í samræmi við 39. gr. laga nr. 129/1997 og reglugerð 391/1998. Athugunin er framkvæmd af löggiltum tryggingastærðfræðingi samkvæmt samningi við sjóðinn. Með athuguninni er lagt mat á áfallnar skuldbindingar sjóðsins og væntar framtíðarskuldbindingar annars vegar og núverandi eignasafn og vænt iðgjöld og ávöxtun hins vegar.

Ófjárhagslegar upplýsingar

Samfélagsleg ábyrgð og ábyrgar fjárfestingar

Lífeyrissjóðurinn hefur sett sér stefnu um ábyrgar fjárfestingar og er hún aðgengileg á heimasíðu hans. Í stefnunni koma fram viðmið sem gera lífeyrissjóðnum kleift að samþætta samfélagslega ábyrgð við fjárfestingarákvarðanir hans eftir því sem kostur er og styðja þannig við greiningu, samanburð og mat á fjárfestingakostum. Er í því sambandi horft til umhverfismála, mannréttinda, samfélagsmála og stjórnarháttanna og tillit tekið til þessara þátta eftir því sem fært er og að því marki sem rúmast innan fyrrgreinds höfuðmarkmiðs sjóðsins um hámerkun réttinda sjóðfélaga. Það er mat stjórnar Lífeyrissjóðs bankamanna að samþætting samfélagslegrar ábyrgðar við fjárfestingarákvarðanir leiði jafnan til betri ákvörðunartöku og samrýmist því vel höfuðmarkmiði sjóðsins.

Skýrsla stjórnar

Áhættustýring og innra eftirlit

Stjórn hefur mótað áhættustefnu og áhættustýringarstefnu í samræmi við reglugerð 590/2017 um eftirlitskerfi með áhættu lífeyrissjóða og er hún aðgengileg á heimasíðu hans. Markmið stefnunnar er að auka öryggi í rekstri með því að greina og stýra áhættu í fjárfestingum, ásamt því að stuðla að því að lögum, reglum og samþykktum sjóðsins sé fylgt. Þar er fjallað um áhættuþætti í rekstri lífeyrissjóðsins s.s. markaðsáhættu, gjaldmiðlaáhættu, mótaðilaáhættu, lífeyristryggingaráhættu, lausafjáráhættu og rekstraráhættu. Ársfjórðungslega er lögð fyrir stjórn áhættuskýrsla sem gerir stjórn kleift að hafa yfirsýn yfir áhættu sjóðsins og bregðast við ef ástæða er til. Þá er a.m.k. árlega framkvæmt eigið áhættumat þar sem farið er yfir helstu áhersluatriði á sviði áhættueftirlits og áhættustýringar og er það kynnt fyrir stjórn og sent FME.

Áhættustjóri ber ábyrgð á áhættueftirliti og áhættugreiningu í samræmi við ákvæði áhættustefnu. Hann heyrir undir framkvæmdastjóra en skal þó ávallt hafa beinan aðgang að stjórn telji hann þess þörf.

Innra eftirlit sjóðsins mótast af stjórn sjóðsins, stjórnendum og starfsmönnum. Tilgangur þess er að veita hæfilega vissu um að sjóðurinn nái markmiðum sínum. Uppbygging innra eftirlits hjá sjóðnum tekur mið af COSO skilgreiningu á innra eftirliti sem tekur til eftirfarandi fimm megin þátta; eftirlitsumhverfis, áhættustýringar, eftirlitsaðgerða, upplýsinga og samskipta og stjórnendaeftirlits.

Skoðunarmenn sjóðsins og innri endurskoðendur hafa skilað af sér skýrslum vegna ársins 2018. Er það mat skoðunarmanna að fagleg vinnubrögð hjá sjóðnum séu í góðu lagi og að leitast sé við að fylgja lögum, reglugerðum og öðrum fyrirmælum, en álit innri endurskoðenda gefur til kynna að innra eftirlit sjóðsins sé með ágætum.

Líkt og aðrir íslenskir lífeyrissjóðir fellur Lífeyrissjóður bankamanna undir lög um varnir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka og lýtur sjóðurinn eftirliti Fjármálaeftirlitsins. Felur það m.a. í sér að sjóðurinn kannar með kerfisbundnum hætti hvort tilteknir aðilar, ríki eða samtök hafi átt í viðskiptum við sjóðinn.

Áritun stjórnar

Stjórn og framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs bankamanna staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2018 með undirritun sinni.

Reykjavík, 28. mars 2019

Stjórn

Ari Skúlason

Ingólfur Guðmundsson

Ásta H. Bragadóttir

Sigurjón Gunnarsson

Þóra Valný Yngvadóttir

Margrét Lilja Hrafnkelsdóttir

Framkvæmdastjóri

Tryggvi Tryggvason

Áritun óháðs endurskoðanda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs bankamanna

Álit

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs bankamanna fyrir árið 2018. Ársreikningur lífeyrissjóðsins skiptist í tvo hluta, Hlutfallsdeild og Aldursdeild. Hefur hvor hluti að geyma yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, yfirlit um tryggingafræðilega stöðu og skýringar.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af breytingu á hreinni eign lífeyrissjóðsins á árinu 2018, efnahag hans 31. desember 2018 og breytingu á handbæru fé á árinu 2018 í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Grundvöllur fyrir álit

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Ábyrgð okkar samkvæmt þeim stöðlum er nánar lýst í kaflanum um ábyrgð endurskoðanda hér að neðan. Við erum óháð Lífeyrissjóði bankamanna í samræmi við settar siðareglur fyrir endurskoðendur á Íslandi og höfum við uppfyllt ákvæði þeirra. Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Aðrar upplýsingar

Stjórn og framkvæmdastjóri bera ábyrgð á öðrum upplýsingum. Aðrar upplýsingar innifela skýrslu stjórnar og stjórnháttaryfirlýsingu.

Álit okkar á ársreikningnum nær ekki yfir aðrar upplýsingar og við ályktum hvorki um, né veitum staðfestingu á efni þeirra ef frá er talin sú staðfesting varðandi skýrslu stjórnar sem fram kemur hér að neðan.

Í tengslum við endurskoðun okkar berum við ábyrgð á að lesa framangreindar aðrar upplýsingar og skoða hvort þær séu í verulegu ósamræmi við ársreikninginn eða þekkingu okkar sem við höfum aflað við endurskoðunina eða virðast að öðru leyti innifela verulegar skekkjur. Ef við komumst að þeirri niðurstöðu, byggt á þeirri vinnu sem við höfum framkvæmt, að það séu verulegar skekkjur í öðrum upplýsingum ber okkur að skýra frá því. Það er ekkert sem við þurfum að skýra frá hvað þetta varðar.

Í samræmi við ákvæði 2. mgr. 104 gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga staðfestum við samkvæmt okkar bestu vitund að í skýrslu stjórnar sem fylgir ársreikningi þessum eru veittar þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og koma ekki fram í skýringum.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrg fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er varðandi gerð og framsetningu ársreiknings, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins eru stjórn og framkvæmdastjóri ábyrgir fyrir því að meta rekstrarhæfi Lífeyrissjóðs bankamanna. Ef við á, skulu stjórn og framkvæmdastjóri setja fram viðeigandi skýringar um rekstrarhæfi og hvers vegna þau ákváðu að beita forsendunni um rekstrarhæfi við gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðanda á endurskoðun ársreikningsins

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka og að gefa út áritun sem felur í sér álit okkar.

Næganleg vissu er þó ekki trygging þess að endurskoðun framkvæmd í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla muni uppgötva allar verulegar skekkjur séu þær til staðar. Skekkjur geta orðið vegna mistaka eða sviksemi og eru álitnar verulegar ef þær gætu haft áhrif á fjárhagslega ákvarðanatöku notenda ársreikningsins, einar og sér eða samanlagðar.

Áritun óháðs endurskoðanda

Endurskoðun okkar í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla byggir á faglegri dómgreind og beitum við gagnrýnni hugsun við endurskoðunina. Við framkvæmum einnig eftirfarandi:

- Greinum og metum hættuna á verulegri skekkju í ársreikningnum, hvort sem er vegna mistaka eða sviksemi, hönnum og framkvæmum endurskoðunaraðgerðir til að bregðast við þeim hættum og öflum endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi til að byggja álit okkar á. Hættan á að uppgötva ekki verulega skekkju vegna sviksemi er meiri en að uppgötva ekki skekkju vegna mistaka, þar sem sviksemi getur falið í sér samsæri, skjalafals, misvísandi framsetningu ársreiknings, að einhverju sé viljandi sleppt eða að farið sé framhjá innri eftirlitsaðgerðum.
- Öflum skilnings á innra eftirliti, sem snertir endurskoðunina, í þeim tilgangi að hanna viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki í þeim tilgangi að veita álit á virkni innra eftirlits sjóðsins.
- Metum hvort reikningsskilaaðferðir sem notaðar eru, og tengdar skýringar, séu viðeigandi og hvort reikningshaldslegt mat stjórnenda sé raunhæft.
- Ályktum um notkun stjórnenda á forsendunni um rekstrarhæfi og metum á grundvelli endurskoðunarinnar hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið verulegum efasemdum um rekstrarhæfi. Ef við teljum að verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum ársreikningsins í áritun okkar. Ef slíkar skýringar eru ófullnægjandi þurfum við að víkja frá fyrirvaralausri áritun. Niðurstaða okkar byggir á endurskoðunargögnum sem aflað er fram að dagsetningu áritunar okkar. Engu að síður geta atburðir eða aðstæður í framtíðinni valdið óvissu um rekstrarhæfi sjóðsins.
- Metum í heild sinni hvort ársreikningurinn gefi glögga mynd af undirliggjandi viðskiptum og atburðum, metum framsetningu, uppbyggingu, innihald og þar með talið skýringar við ársreikninginn með tilliti til glöggrar myndar.

Okkur ber skylda til að upplýsa stjórn og endurskoðunarnefnd meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar og veruleg atriði sem komu upp í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega annmarka á innra eftirlit sem komu fram í endurskoðuninni, ef við á.

Við höfum einnig lýst því yfir við stjórn og endurskoðunarnefnd að við höfum uppfyllt skyldur siðareglna um óhæði og höfum miðlað til þeirra upplýsingum um tengsl eða önnur atriði sem gætu mögulega haft áhrif á óhæði okkar og þar sem viðeigandi er, hvaða varnir við höfum sett til að tryggja óhæði okkar.

Kópavogi, 2. apríl 2019

Deloitte ehf.

Halldór Arason
endurskoðandi

Hlutfallsdeild

Ársreikningur

2018

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2018

	Skýr.	2018	2017
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		35.013.227	36.135.642
Iðgjöld launagreiðenda		135.480.771	141.791.733
		<u>170.493.998</u>	<u>177.927.375</u>
Sérstök aukaframlög		19.021.342	16.957.720
		<u>189.515.340</u>	<u>194.885.095</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	3	2.472.645.653	2.371.925.663
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		1.436.158	1.246.321
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		1.229.629	1.162.012
		<u>2.475.311.440</u>	<u>2.374.333.996</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	4	17.314.375	62.460.868
Hreinar tekjur af skuldabréfum	5	2.080.220.481	1.969.820.222
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum		507.782.791	398.595.262
Vaxtatekjur af handbæru fé		5.089.792	5.535.248
Fjárfestingargjöld	6	(10.890.571)	(8.201.114)
		<u>2.599.516.868</u>	<u>2.428.210.485</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7	87.501.694	84.885.965
Hlutdeild aðildarfyrirtækja í rekstrarkostnaði		(44.867.417)	(44.094.013)
		<u>42.634.277</u>	<u>40.791.952</u>
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		271.086.491	207.969.633
Hrein eign frá fyrra ári		<u>38.635.938.641</u>	<u>38.427.969.008</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>38.907.025.132</u>	<u>38.635.938.641</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2018

	Skýr.	31.12.2018	31.12.2017
Eignir			
Fjárfesting			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	8	1.605.094.120	1.640.688.205
Skuldabréf	9	29.088.859.493	29.059.102.114
Bundnar bankainnstæður		7.671.308.846	7.429.758.371
		<u>38.365.262.459</u>	<u>38.129.548.690</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		10.856.174	11.105.847
Aðrar kröfur		20.819.442	21.545.585
		<u>31.675.616</u>	<u>32.651.432</u>
Ýmsar eignir			
Varanlegir rekstrarfjármunir	13	942.239	678.890
Handbært fé		<u>562.653.331</u>	<u>478.676.271</u>
Eignir samtals		<u>38.960.533.645</u>	<u>38.641.555.283</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Áfallinn kostnaður og fyrirframinnheimtar tekjur		6.226.166	5.297.179
Aðrar skuldir	15	47.282.347	319.463
Skuldir samtals		<u>53.508.513</u>	<u>5.616.642</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>38.907.025.132</u>	<u>38.635.938.641</u>
Skuldbindingar utan efnahags	16		

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2018

	2018	2017
Inngreiðslur		
Iðgjöld	189.765.013	194.898.151
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	5.089.792	5.535.248
Aðrar inngreiðslur	44.867.417	44.094.013
	<u>239.722.222</u>	<u>244.527.412</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	2.429.535.580	2.412.503.485
Rekstrarkostnaður	86.406.074	83.664.582
Fjárfesting í rekstrarfjárumunum	429.982	144.966
Aðrar útgreiðslur	6.926.451	0
	<u>2.523.298.087</u>	<u>2.496.313.033</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestingar	<u>(2.283.575.865)</u>	<u>(2.251.785.621)</u>
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	19.023.510	9.349.255
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(1.592.520.371)	(1.907.057.814)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.624.479.652	1.970.785.368
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	2.487.804.987	2.314.484.916
Keypt skuldabréf	(1.275.217.651)	(1.588.722.278)
Seld skuldabréf	837.750.482	1.275.847.342
Ný bundin innlán	0	(300.000.000)
Endurgreidd bundin innlán	266.232.316	677.036.496
	<u>2.367.552.925</u>	<u>2.451.723.285</u>
Hækkun á handbæru fé	83.977.060	199.937.664
Handbært fé í ársbyrjun	478.676.271	278.738.607
	<u>562.653.331</u>	<u>478.676.271</u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2018

Fjárhæðir í milljónum króna

Tryggingafræðileg staða 2018

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	38.907,0		38.907,0
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	295,7		295,7
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(6,3)		(6,3)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....			0,0
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(318,8)	(23,4)	(342,2)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		993,6	993,6
Eignir samtals.....	<u>38.877,6</u>	<u>970,2</u>	<u>39.847,8</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	33.569,5	1.624,7	35.194,2
Örorkulífeyrir.....	655,0	30,6	685,6
Makalífeyrir.....	5.004,9	116,1	5.121,0
Barnalífeyrir.....	367,9	15,6	383,5
95 ára regla.....	786,7	213,5	1.000,2
Endurgreiðsla iðgjalda.....	480,8		480,8
Skuldbindingar samtals.....	<u>40.864,8</u>	<u>2.000,5</u>	<u>42.865,3</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(1.987,2)	(1.030,3)	(3.017,5)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-4,9%	-51,5%	-7,0%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-4,2%	-44,6%	-6,2%

Tryggingafræðileg staða 2017

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	38.636,0		38.636,0
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	133,8		133,8
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(4,6)		(4,6)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	(157,1)		(157,1)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(300,3)	(25,1)	(325,4)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		1.208,1	1.208,1
Eignir samtals.....	<u>38.307,8</u>	<u>1.183,0</u>	<u>39.490,8</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	32.547,9	1.623,7	34.171,6
Ororkulífeyrir.....	823,5	88,6	912,1
Makalífeyrir.....	5.128,1	147,8	5.275,9
Barnalífeyrir.....	26,7	1,1	27,8
95 ára regla.....	876,9	276,1	1.153,0
Endurgreiðsla iðgjalda.....	576,5		576,5
Skuldbindingar samtals.....	<u>39.979,6</u>	<u>2.137,3</u>	<u>42.116,9</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(1.671,8)	(954,3)	(2.626,1)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-4,2%	-44,6%	-6,2%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-2,6%	-40,7%	-4,5%

* Samanburðarfjárhæðum hefur verið breytt til samræmis við uppfærða útreikninga tryggingastærðfræðings

Skýringar

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður bankamanna starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Sjóðurinn starfar í tveimur deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild og skulu allir starfsmenn aðildarfyrirtækja sjóðsins, sem náð hafa 16 ára aldri, vera sjóðfélagar meðan þeir starfa hjá viðkomandi aðildarfyrirtæki. Greiddur er ellilífeyrir, örorkulífeyrir, makalífeyrir og barnalífeyrir.

Lífeyrisréttindi

Réttindi til lífeyris ráðast af starfshlutfalli og starfstíma svo og launum seinustu 5 ára. Lífeyrisgreiðslur eru verðtryggðar og fylgja vísitölu neysluverðs. Taka eftirlauna getur hafist við 65 ára aldur eða fyrr ef aldur og starfsaldur ná 95 árum. Að öðru leyti eru réttindi óháð aldri sjóðfélaga. Sjóðfélagi á rétt á örorkulífeyri ef hann verður fyrir orkutapi sem metið er 50% eða meira. Andist sjóðfélagi, eiga eftirlifandi maki og börn rétt á lífeyri úr sjóðnum. Í samþykktum sjóðsins er kveðið nánar á um ávinnslu réttinda.

Lífeyrissjóðurinn ábyrgist lífeyrisskuldbindingar sínar með eignum sínum. Árlega er gerð tryggingafræðileg úttekt á stöðu sjóðsins og getur hún haft áhrif á lífeyrisréttindi, því sjóðnum er skylt að auka eða skerða lífeyrisréttindi sjóðfélaga fari munur milli eigna og lífeyrisskuldbindinga sjóðsins fram yfir tiltekin mörk.

Lífeyrissjóðurinn veitir viðtöku iðgjaldi til greiðslu lífeyris vegna elli til æviloka, örorku eða andláts samkvæmt nánari ákvæðum laganna. Skylduáðild er að lífeyrissjóðnum og er kveðið á um iðgjald til sjóðsins í kjarasamningum SSF og viðsemjanda þess. Launamönnum SSF sem greiða til þessarar deildar sjóðsins ber að greiða 4% af grunnlaunum sínum á móti 14,4% framlagi atvinnurekenda eða samtals 18,4% sem kallast lágmarksiðgjald.

2. Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög nr. 3/2006 um ársreikninga, lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur Fjármálaeftirlitsins (FME) nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Ársreikningurinn er gerður eftir sömu reikningsskilaaðferðum og árið áður.

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	2018	2017	31.12.2018	31.12.2017
Evra (EUR).....	127,73	120,54	132,86	124,7

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð þegar þau leiða til ávinnslu réttinda sjóðfélaga hjá sjóðnum. Óinnheimt iðgjöld í árslok eru eignfærð sem kröfur á launagreiðendur.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er hluti af tryggingargjaldi vegna launa og rennur til lækkunar og jöfnunar á örorkubyrði á milli lífeyrissjóða.

Lífeyrir

Undir lífeyri falla lífeyrisgreiðslur sjóðsins, þ.e. ellilífeyrir, makalífeyrir, örorkulífeyrir og barnalífeyrir. Aðrar greiðslur sem falla undir lífeyri eru framlag til starfsendurhæfingarsjóðs og beinn kostnaður vegna örorkulífeyris, eða kostnaður við örorkumat.

Hreinar fjárfestingartekjur

Undir hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og sölutap svo og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum og sjóðum, bæði vegna breytinga á gangvirði bréfanna og gengi gjaldmiðla.

Undir hreinar tekjur af skuldabréfum falla vaxtatekjur, verðbætur og lántökuþóknar af skuldabréfum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til hækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapshættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

Undir fjárfestingargjöld falla öll fjárfestingargjöld og allar þóknar fjármálafyrirtækja og sjóða um sameiginlega fjárfestingu vegna umsýslu og stjórnunar á fjárfestingum lífeyrissjóðs. Undir þennan lið falla einnig þau fjárfestingargjöld sem ekki falla undir liði 3.1 - 3.5 í reglum um ársreikninga lífeyrissjóða 335/2015.

Skýringar

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Rekstrarkostnaður

Undir þennan lið fellur allur kostnaður vegna reksturs sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til.

Fjárfesting

Fjárfesting sjóðsins skiptist í eignarluta í félögum og sjóðum, skuldabréf og bundnar bankainnstæður. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestingar eru eftirfarandi:

Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf. Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru eignfærð á gangvirði.

Skuldabréf eru framseljanleg skuldabréf og önnur skuldabréf sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Skuldabréf eru færð á gangvirði í árslok nema ef um er að ræða skuldabréf sem haldið er til gjalddaga og útlán til sjóðfélaga, slík skuldabréf eru færð á upphaflegri kaupkröfu í efnahagsreikningi.

Bundnar bankainnstæður eru innlán í bönkum og sparisjóðum sem bundin eru til lengri tíma en 3 mánaða.

Matsaðferðir fjárfestingar

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldið er til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem sjóðurinn tilgreinir að verði haldið til gjalddaga eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu.

Gangvirði fjármálagerninga sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í lok tímabils, en gangvirði annarra fjárfestingar í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu nr. 12. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

Við mat á útlánnum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarniðurfærslan nemur um 0,04% af eignasafninu. Nánari sundurliðun á niðurfærslu er að finna í skýringu 10.

Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og færðar í afskriftarreikning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Varúðarniðurfærslan er færð til lækkunar á viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

Handbært fé

Handbært fé er fært í efnahagsreikning á gangvirði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum.

Varanlegir rekstrarfjármunir

Eignir eru skráðar meðal varanlegra rekstrarfjármuna þegar líklegt er að hagrænn ávinningur tengdur eigninni muni nýtast félaginu og hægt er að meta kostnað vegna eignarinnar með áreiðanlegum hætti. Varanlegir rekstrarfjármunir eru upphaflega skráðir á kostnaðarverði. Kostnaðarverð varanlegra rekstrarfjármuna samanstendur af kaupverði og öllum beinum kostnaði við að koma eigninni í tekjuhæft ástand.

Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundradshluti af kostnaðarverði miðað við eignarhaldstíma á árinu að teknu tilliti til væntanlegs hrakvirðis.

Skuldbindingar

Skuldbindingar eru færðar upp í efnahagsreikningi ef líklegt þykir að sjóðurinn verði fyrir fjárhagslegum útgjöldum í framtíðinni vegna liðsins atburðar eða viðskipta og hægt er að meta fjárhæð hennar með áreiðanlegum hætti.

Skýringar

3. Lífeyrir

	2018	2017
Ellilífeyrir	2.090.065.603	1.973.345.140
Örorkulífeyrir	125.387.789	145.829.417
Makalífeyrir	248.271.539	244.220.013
Barnalífeyrir	303.184	389.808
Dánarbætur.....	8.617.538	8.141.285
	<u>2.472.645.653</u>	<u>2.371.925.663</u>

4. Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

	2018	2017
Arðgreiðslur	19.023.510	9.349.255
Gangvirðisbreytingar vegna innlendra eigna	(1.709.135)	53.111.613
	<u>17.314.375</u>	<u>62.460.868</u>

Breytingar á gangvirði greinast þannig niður á fjárfestingu:

	2018	2017
Landsbankinn - Veltubréf	8.027.076	15.854.166
Landsbankinn - Öndvegisbréf	(591.679)	(22.616.416)
Landsbankinn - Úrvalsbréf	(6.969.196)	(27.255.767)
Júpiter - innlend hlutabréf	(7.173.720)	11.365.697
Kaupþing IS-15	(3.798.154)	(6.727.622)
Horn II slhf	29.764.612	33.023.363
Síminn hf	(8.696.205)	30.924.608
Edda slhf	(10.832.202)	28.020.496
Horn III slhf	(1.348.342)	(15.167.326)
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréfasjóður	1.110.000	6.990.000
Fjarskipti hf	(3.126.994)	2.020.519
Atorka Group	0	(4.173.776)
Aðrar breytingar á gangvirði	1.925.669	853.671
	<u>(1.709.135)</u>	<u>53.111.613</u>

5. Hreinar tekjur af skuldabréfum

	2018	2017
Vaxtatekjur, verðbætur og lántökuþóknanir	2.080.220.481	1.969.820.222
	<u>2.080.220.481</u>	<u>1.969.820.222</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2018
Skuldabréf með ríkisábyrgð	491.879.008	1.030.063.618	1.521.942.626
Skuldabréf sveitarfélaga	0	15.183.179	15.183.179
Skuldabréf lánastofnana	27.304.501	127.618.574	154.923.075
Skuldabréf fyrirtækja	0	331.402.071	331.402.071
Veðlán sjóðfélaga	0	56.769.530	56.769.530
	<u>519.183.509</u>	<u>1.561.036.972</u>	<u>2.080.220.481</u>

Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:

	Gangvirði	Kostnaðarverð	2017
Skuldabréf með ríkisábyrgð	734.482.745	812.120.706	1.546.603.451
Skuldabréf sveitarfélaga	0	11.606.751	11.606.751
Skuldabréf lánastofnana	45.433.432	127.212.411	172.645.843
Skuldabréf fyrirtækja	0	201.120.221	201.120.221
Veðlán sjóðfélaga	0	37.843.956	37.843.956
	<u>779.916.177</u>	<u>1.189.904.045</u>	<u>1.969.820.222</u>

Skýringar

6. Fjárfestingargjöld

Fjárfestingargjöld 2018	Áætluð og reiknuð			Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
	Bein fjárf.gjöld	fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samtals		
Innlendir fjárfestingasjóðir	0	9.486.433	9.486.433	1.243.233.146	0,76%
Innlendir fagfjárfestingasjóðir	0	1.353.537	1.353.537	298.595.066	0,45%
Kaup- og sölubókn. v. verðbr.kaupa	2.699.114	0	2.699.114		
Vörslubóknun	2.676.322	0	2.676.322		
Umsýslubóknun	5.515.135	0	5.515.135		
	10.890.571	10.839.970	21.730.541	1.541.828.212	0

Fjárfestingargjöld 2017	Áætluð og reiknuð			Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
	Bein fjárf.gjöld	fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samtals		
Innlendir fjárfestingasjóðir	0	10.201.636	10.201.636	1.260.391.770	0,81%
Innlendir fagfjárfestingasjóðir	0	5.475.649	5.475.649	481.815.509	1,14%
Vörslubóknun	4.047.600	0	4.047.600		
Umsýslubóknun	4.153.514	0	4.153.514		
	8.201.114	15.677.285	23.878.399	1.742.207.279	0

7. Rekstrargjöld

7.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2018	2017
Laun og launatengd gjöld.....	39.423.378	39.068.886
Endurskoðun	8.424.389	7.228.610
Innri endurskoðun.....	2.477.585	2.490.043
Tryggingafræðileg aðstoð.....	2.611.245	2.752.754
Önnur aðkeypt þjónusta.....	7.529.250	4.751.947
Annar kostnaður.....	27.035.847	28.593.725
	87.501.694	84.885.965

7.2 Laun og launatengd gjöld:

	2018	2017
Laun starfsfólks.....	27.891.456	28.366.309
Stjórnarlaun.....	4.093.577	4.058.250
Launatengd gjöld	7.438.345	6.644.327
	39.423.378	39.068.886
Stöðugildi að meðaltali.....	4	4

7.3 Laun stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar:

	2018	2017
Tryggvi Tryggvason, framkvæmdastjóri.....	9.232.313	9.103.239
Ari Skúlason, stjórnarformaður.....	611.871	0
Friðbert Traustason, fyrrv. stjórnarformaður.....	413.853	980.727
Ingólfur Guðmundsson, varaformaður.....	672.923	526.211
Landsbankinn hf. v/Bergþóru Sigurðardóttur, fyrrv. varaformanns.....	217.909	681.774
Sigurjón Gunnarsson.....	704.053	688.538
Þóra Valný Yngvadóttir.....	523.500	526.211
Seðlabanki Íslands v/Ástu H. Bragadóttur.....	708.925	736.735
Margrét Lilja Hrafnkelsdóttir.....	440.657	0
Guðlaugur Guðmundsson, formaður endurskoðunarnefndar.....	77.825	0
Stefán Svavarsson, fyrrv. formaður endurskoðunarnefndar.....	129.708	349.815
	13.733.537	13.593.250

Innifalið í launum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar eru heildarlaun og þóknunir vegna starfa í þágu lífeyrissjóðsins. Þá eru meðtalin hlunnindi, aukið mótframlag í séreignarsjóð og þóknun vegna starfa sem viðkomandi gegnir í krafti eignaraðildar sjóðsins sem og setu í nefndum og stjórnnum sem hann er tilnefndur í af hálfu sjóðsins ef það á við.

Skýringar

7. Rekstrargjöld (framhald)

7.4 Þóknanir til ytri endurskoðenda sjóðsins:

	2018	2017
Þóknun fyrir endurskoðun.....	5.900.338	5.061.501
Önnur þjónusta.....	2.524.051	2.167.109
	<u>8.424.389</u>	<u>7.228.610</u>

7.5 Þóknanir til innri endurskoðenda sjóðsins:

	2018	2017
Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	2.477.585	2.490.043
	<u>2.477.585</u>	<u>2.490.043</u>

7.6 Þóknanir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2018	2017
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	902.716	1.086.991
Önnur þjónusta.....	1.708.529	1.665.763
	<u>2.611.245</u>	<u>2.752.754</u>

Skýringar

8. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

	31.12.2018	31.12.2017
Eignarhlutar í innlendum hlutafélögum	335.318.529	348.907.504
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum	1.269.775.591	1.291.780.701
	<u>1.605.094.120</u>	<u>1.640.688.205</u>

Eignarhlutar í innlendum félögum greinast þannig:

	Hlutdeild	31.12.2018		31.12.2017	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Skráð félög:					
Síminn hf.....	0,25%	84.477.422	64.080.868	93.173.627	64.080.868
Fjarskipti hf.....	0,04%	5.027.244	1.202.690	8.154.238	1.202.690
		<u>89.504.666</u>	<u>65.283.558</u>	<u>101.327.865</u>	<u>65.283.558</u>
Óskráð félög:					
Edda slhf.....	2,00%	62.879.490	48.815.690	73.711.692	48.815.690
Horn II slhf.....	1,17%	122.090.677	41.107.972	123.342.609	55.584.772
Horn III slhf.....	0,83%	60.751.000	79.000.000	50.432.642	67.333.300
Önnur hlutabréf.....		92.696	92.230	92.696	92.230
		<u>245.813.863</u>	<u>169.015.892</u>	<u>247.579.639</u>	<u>171.825.992</u>
Hlutabréfaeign alls		<u>335.318.529</u>	<u>234.299.450</u>	<u>348.907.504</u>	<u>237.109.550</u>

Hlutdeildarskírteini greinast þannig:

		31.12.2018		31.12.2017	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
Innlendir verðbréfasjóðir með skuldabréfum:					
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréfasjóður...	3,72%	38.100.000	30.000.000	36.990.000	30.000.000
Hlutdeildarskírteini í innlendum skuldabréfasj. alls		<u>38.100.000</u>	<u>30.000.000</u>	<u>36.990.000</u>	<u>30.000.000</u>
Innlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum:					
Landsbankinn - Úrvalsbréf.....	2,70%	176.023.955	101.557.800	182.993.151	101.557.800
Landsbankinn - Öndvegisbréf.....	6,40%	183.542.872	150.000.000	184.134.551	150.000.000
Júpiter - Innlend hlutabréf.....	3,32%	156.330.042	99.999.854	163.503.762	99.999.854
Kaupping - ÍS-15.....	78,00%	137.763.746	100.000.000	141.561.900	100.000.000
Hlutdeildarskírteini í innlendum hlutabréfasj. alls		<u>653.660.615</u>	<u>451.557.654</u>	<u>672.193.364</u>	<u>451.557.654</u>
Önnur hlutdeildarskírteini:					
Landsbankinn - Veltubréf.....	1,50%	578.014.976	575.585.595	582.597.337	580.147.827
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls.....		<u>1.269.775.591</u>	<u>1.057.143.249</u>	<u>1.291.780.701</u>	<u>1.061.705.481</u>
Hlutdeildarskírteini alls		<u>1.269.775.591</u>	<u>1.057.143.249</u>	<u>1.291.780.701</u>	<u>1.061.705.481</u>
Eignarhlutir í félögum og sjóðum alls		<u>1.605.094.120</u>	<u>1.291.442.699</u>	<u>1.640.688.205</u>	<u>1.298.815.031</u>

Skýringar

9. Skuldabréf

	31.12.2018		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	5.747.601.308	14.778.224.962	20.525.826.270
Húsbréf.....	0	56.386.000	56.386.000
Ríkisbréf.....	331.601.631	0	331.601.631
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	0	916.417.031	916.417.031
	<u>6.079.202.939</u>	<u>15.751.027.993</u>	<u>21.830.230.932</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	288.599.727	288.599.727
Skuldabréf lánastofnana	539.943.620	546.145.517	1.086.089.137
Skuldabréf fyrirtækja	0	5.098.813.895	5.098.813.895
Veðlán sjóðfélaga.....	0	799.841.235	799.841.235
Niðurfærsla skuldabréfa.....	0	(14.715.433)	(14.715.433)
Skuldabréf alls	<u>6.619.146.559</u>	<u>22.469.712.934</u>	<u>29.088.859.493</u>

	31.12.2017		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	6.257.577.234	14.643.203.140	20.900.780.374
Húsbréf.....	0	68.467.784	68.467.784
Ríkisbréf.....	334.534.581	0	334.534.581
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð	0	1.109.451.707	1.109.451.707
	<u>6.592.111.815</u>	<u>15.821.122.631</u>	<u>22.413.234.446</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	222.953.803	222.953.803
Skuldabréf lánastofnana	1.006.700.930	404.705.294	1.411.406.224
Skuldabréf fyrirtækja	0	4.209.806.742	4.209.806.742
Veðlán sjóðfélaga.....	0	816.661.666	816.661.666
Niðurfærsla skuldabréfa.....	0	(14.960.767)	(14.960.767)
Skuldabréf alls	<u>7.598.812.745</u>	<u>21.460.289.369</u>	<u>29.059.102.114</u>

Meirihluta skuldabréfa Hlutfallsdeildar er metinn á afskrifuðu kostnaðarverði þar sem tekin tekin hefur verið ákvörðun um að halda bréfunum til gjalddaga. Væru þessi skuldabréf færð til eignar á markaðsverði væri bókfært verð þeirra 5.446 millj.kr. hærra og hrein eign til greiðslu lífeyris hærri sem því nemur. Að sama skapi væri reiknuð raunávöxtun á árinu 2018 hærri ef skuldabréf væru metin á markaðsverði, eða 4,6% í stað 3,5%. Í lok árs 2017 var markaðsverð 4.654 millj.kr. hærra en bókfært virði.

10. Niðurfærslur skuldabréfa

	31.12.2018	31.12.2017
Niðurfærsla í ársbyrjun	14.960.767	13.671.882
Breyting niðurfærslu á árinu.....	(245.334)	1.288.885
	<u>14.715.433</u>	<u>14.960.767</u>

Skuldabréf eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Bókfærð niðurfærsla skiptist þannig að 7,9 millj.kr. eru vegna veðskuldabréfa og 6,8 millj.kr. vegna skuldabréfa lánastofnana.

Skýringar

11. Skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum

	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum.....	1.605.094.120	0	1.605.094.120
Skuldabréf.....	29.080.146.003	8.713.490	29.088.859.493
Innlánasamningar.....	7.671.308.846	0	7.671.308.846
	38.356.548.969	8.713.490	38.365.262.459
Hlutfallsleg skipting	99,98%	0,02%	100%

Skipting fjárfestingar eftir erlendum gjaldmiðlum:

	Eignarhlutir í félögum og sjóðum	Skuldabréf	Hlutfall
Í EUR.....	0	8.713.490	100%

12. Gangvirðismat

Taflan hér að neðan sýnir fjármálagerninga, færða á gangvirði, flokkaða eftir verðmatsaðferð. Matsaðferðunum er skipt í 3 stig sem endurspeglar mikilvægi þeirra forsendna sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis fjármálagerninganna. Fjárhæðir eru í þúsundum króna. Stigin eru eftirfarandi:

Stig 1: gangvirðismatið byggir á uppgefnu verði á virkum markaði fyrir samskonar eignir og skuldir.

Stig 2: gangvirðismatið byggir á viðskiptum á markaði með sambærilegar eignir, beint eða óbeint. Nýjasta viðskiptaverð í tengingu við almennt viðurkenndar verðmatsaðferðir er notað við að ákvarða gangvirði hlutbréfa. Ávöxtunarkrafa skuldabréfa með sambærilega tímalengd, sem eru virk í viðskiptum er notuð sem viðmið við verðmat á skuldabréfum.

Stig 3: gangvirðismatið byggir að verulegu leyti á verðlíkönum. Fyrir óskráð hlutabréf þar sem engar markaðsupplýsingar liggja fyrir, er ýmsum almennt viðurkenndum verðmatsaðferðum fyrir virði óskráðra eigna. Meðal verðmatsaðferða eru reiknað innra virði, verðmat byggt á sjóðstreymi eða samanburði á kennitölum sambærilegra fyrirtækja og önnur virðislíkön. Framtakssjóðir eru metnir á innra virði í samræmi við árschlutauppgjör og endurköðuð ársuppgjör sjóðanna.

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
31.12.2018				
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.321.180	0	283.914	1.605.094
Skuldabréf	6.822.282	0	0	6.822.282
Bundnar bankainnstæður	7.671.309	0	0	7.671.309
	15.814.771	0	283.914	16.098.685
31.12.2017				
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	101.328	1.254.791	284.570	1.640.688
Skuldabréf	7.598.813	0	0	7.598.813
Bundnar bankainnstæður	7.429.758	0	0	7.429.758
	15.129.899	1.254.791	284.570	16.669.259

13. Rekstrarfjármunir

	Innréttingar, áhöld og tæki
Stofnverð í ársbyrjun.....	7.509.583
Afskrifað áður	(6.830.693)
Bókfært verð í ársbyrjun.....	678.890
Viðbót á árinu.....	429.982
Afskrifað á árinu	(166.633)
Bókfært verð í árslok.....	942.239
Afskriftarhlutföll	20%

Skýringar

14. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum Hlutfallsdeildar:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu Hlutfallsdeildar í árslok 2018 miðað við 3,5% ársvexti vantar deildina 1.864,1 millj.kr. til að mæta áföllnum skuldbindingum eða -4,6% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru 2.762,8 millj.kr. eða -6,5% af skuldbindingum. Fjárhæðir í neðangreindri töflu eru í millj.kr.

Eignir	2018	2017
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörs í árslok.....	39.847,8	39.890,3
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörs í ársbyrjun.....	39.890,3	39.778,4
Hækkun/lækkun endurmetinnar eignar á árinu.....	(42,5)	111,9
Skuldbindingar		
Skuldbindingar í árslok.....	42.865,3	42.116,9
Skuldbindingar í ársbyrjun.....	42.116,9	41.443,2
Hækkun/lækkun skuldbindinga á árinu.....	748,4	673,7
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu.....	(790,9)	(561,8)

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum Hlutfallsdeildar árið 2018

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun.....	39.980	39.395
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta.....	2.657	2.125
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins.....	302	297
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu.....	(2.464)	(2.436)
Hækkun vegna nýrra lífslíkatalna.....	191	0
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga.....	199	599
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	40.865	39.980

15. Aðrar skuldir

	31.12.2018	31.12.2017
Ógreitt iðgjald Starfsendurhæfingarsjóðs.....	433.270	319.463
Ógreidd fjárfestingagjöld.....	1.187.024	0
Ógreidd staðgreiðsla.....	45.662.053	0
	47.282.347	319.463

16. Ábyrgðir og skuldbindingar

Sjóðurinn hefur skuldbundið Hlutfallsdeild til að fjárfesta í sjóðnum Horn III slhf. fyrir 100 millj.kr. og hljóðar óinnkölluð skuldbinding upp á rúmar 20 millj.kr. sem kemur til greiðslu á næstu 3-4 árum.

17. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring

17.1 Markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeirri áhættu sem fylgja starfseminni og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Áhættu sjóðsins er skipt í fjárhagslega áhættu (þ.m.t. gjaldmiðlaáhætta, vaxta- og endurfjárfestingaráhætta og önnur verðbreytingaráhætta), mótaðilaáhættu, rekstraráhættu, lausafjárahættu og lífeyristryggingaráhættu. Nánar er fjallað um áhættuþætti í rekstri lífeyrissjóðsins og framkvæmd áhættustýringar í áhættustefnu sem aðgengileg er á heimasíðu sjóðsins www.lifbank.is.

17.2 Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta)

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lítur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal breytinga á vöxtum (sjá skýringu 17.4), gengi gjaldmiðla (sjá skýringu 17.3) eða virði hlutabréfa. Með fjárhagslegri áhættu er sér í lagi átt við áhættu þeirra eignaflokka sem verðbréfragrunnur sjóðsins er samsettur úr. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans og áhætta er háð sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagslegri áhættu sjóðsins er m.a. stýrt með takmörkunum í fjárfestingarstefnu, fjárfestingarheimildum og áhættuviðmiðum.

17.3 Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerna mælt í íslenskum krónum sveiflist vegna breytinga á gengi gjaldmiðla. Gjaldmiðlaáhætta myndast þegar mismunur er á stöðu eigna og skulda í erlendum gjaldmiðli.

Lífeyrissjóðurinn átti verðbréf sem gerð eru upp í erlendum myntum og við það myndast áhætta tengd gengissveiflum. Gengisáhættu eru stjórnað með stýringu á hlutfalli erlendra eigna í eignasafni sjóðsins innan ramma samþykkrar fjárfestingarstefnu.

Bókfært verð fjáreigna sjóðsins sem gerðar eru upp í erlendri mynt í lok reikningsskilátímabilsins er eftirfarandi.

	Eignir	
	31.12.2018	31.12.2017
Gjaldmiðill EUR.....	8.713.490	8.178.325

17.3.1 Næmnigreining gjaldmiðla

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif 10% breyting á gengi íslensku krónunnar gagnvart viðkomandi gjaldmiðlum hefur á sjóðinn. 10% er hlutfallið sem notað er við skýrslugerð um gjaldmiðlaáhættu innan sjóðsins og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu á gengi erlendra gjaldmiðla. Næmnigreiningin tekur eingöngu til útstandandi viðskipta sem gerð eru upp í erlendum gjaldmiðlum og var niðurstaðan í lok tímabils reiknuð miðað við 10% gengisbreytingu. Jákvæð tala hér að neðan bendir til aukningar á hreinni eign til greiðslu lífeyris þar sem að íslenska krónan veikist um 10% gagnvart hinum erlenda gjaldmiðli. Ef íslenska krónan styrkist um 10% kæmu fram sambærileg áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris nema hvað hún væri neikvæð.

	Áhrif af gjaldmiðli EUR	
	31.12.2018	31.12.2017
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	(i) 871.349	817.833

(i) Þetta tengist aðallega áhættu af erlendri verðbréfaeign sjóðsins í lok ársins.

17. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

17.4 Vaxta- og endurfjárfestingaráhætta

Vaxtaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerna sveiflist vegna breytinga á vöxtum og lögun vaxtaferils. Ef vextir hækka getur sjóðurinn þurft að innleysa gengistap við sölu á skuldabréfum sem keypt voru á lægri vöxtum. Ef vextir lækka getur það leitt til lægri kaupkröfu nýrra skuldabréfa þegar núverandi skuldabréf eru á gjalddaga (endurfjárfestingaráhætta).

Áhættunni er stjórnað með hlutfalli fastra vaxta og breytilegra, uppgreiðanlegra skuldabréfa og óuppgreiðanlegra, líftíma skuldabréfa og hlutfalli skuldabréfa í safni sjóðsins.

Vaxtakjör á fjármálagerningum sjóðsins koma fram í lausafjárahættuhluta þessarar skýringar (sjá 17.8)

17.4.1 Næmnigreining vaxta

Næmnigreiningin að neðan byggir á vaxtakjörum í lok árs á verðbréfum. Greining vegna breytilegra vaxta gerir ráð fyrir því að verðbréf í lok árs hafi verið útistandandi allt árið. 100 punkta breyting er notuð þegar greiningar eru gerðar innanhúss og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu breytilegra vaxta.

Ef vextir hefðu verið 100 punktum hærrí/lægri og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris lægri/hærrí um 3.116 milljónir miðað við uppgjör á markaðskröfu.

17.5 Önnur verðbreytingaráhætta

Af fjárfestingu markaðsverðbréfa leiðir hættu á lækkun markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Fjárfesting í markaðsverðbréfum er bæði með langtímamarkmið í huga og skammtímamarkmið.

17.5.1 Næmnigreining verðáhættu markaðsverðbréfa

Greiningin að neðan er byggð á verðáhættu markaðsverðbréfa í lok reikningskilatímabilsins.

Ef verð hefði verið 5% hærra/lægri árið 2018 og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærrí/lægri um 80 milljón.

17.6 Mótaðilaáhætta

Í mótaðilaáhættu felst hættan á því að mótaðilar sjóðsins geti ekki staðið við skuldbindingar sínar, sem leiðir til þess að sjóðurinn tapi á fjármálagerningum sínum. Sjóðurinn fylgist reglulega með þróun þeirra eigna sem tengjast mótaðilaáhættu.

Helstu eignir lífeyrissjóðsins eru verðbréf. Það er stefna sjóðsins að kaupa ekki aðeins verðbréf sem fylgir lítill áhætta, heldur er mikilvægt að vænt ávöxtun keypra verðbréfa endurspegli bæði áhættu og kostnað sem þeim fylgir. Þetta táknar að ítarlegt mat á einstökum útgefendum, fjárhagsstöðu þeirra og tryggingum er forsenda fyrir kaupum á verðbréfum. Þá kann verðlækkun fasteigna að leiða til aukinnar skuldaraáhættu tengdri sjóðfélagalánum.

Útlánaáhætta vegna lausafjár er takmörkuð þar sem að mótaðilar eru bankar með gott lánsþæfismat frá alþjóðlegum matsfyrirtækjum.

17.7 Rekstraráhætta

Rekstraráhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins og felur m.a. í sér hættu á tapi sem orsakast getur af ófullnægjandi innri reglum, verkferlum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóðsins sem og starfsmannaáhætta. Skilvirkar leiðir til að takmarka rekstraráhættu eru skýrar innri reglur, starfslýsingar, verkferlar sem skilgreina verklag við helstu verkþætti og skýrt skipurit.

Undir rekstraráhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhættan af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisbyrði sjóðsins eða skerði eignir hans, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Undir þetta falla t.a.m. breytingar á lögum eða reglum um starfsemi eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfsemi. Þetta kunna t.d. að vera breytingar á lögum um lífeyrissjóði, uppgjorsreglum, skattalögum, lögum um aðra aðila sem hafa áhrif á starfsemi sjóðsins, eftirliti og eftirlitsreglum og heimildum til fjárfestingar.

17. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

17.8 Lausafjánhætta

Lausafjánhætta er hættan á því að sjóðurinn lendi í erfiðleikum við að mæta fjárhagslegum skuldbindingum sínum í náinni framtíð.

Stjórn sjóðsins ber endanlega ábyrgð á stýringu lausafjánhættu og hefur hún innleitt stefnu til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum. Sjóðurinn stýrir lausafjánhættu með því að tryggja að hann eigi nægjanlegt laust fé til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum með því að greina og samræma tímasetningar greiðslufleðis fjáreigna og skuldbindinga sjóðsins.

Eftirfarandi tafla sýnir útistandandi fjáreignir sjóðsins. Taflan er unnin út frá ónúvörtum samningsbundnum líftíma fjáreignanna ásamt vöxtum sem innheimtast af þeim.

	Vegjð meðaltal virkra vaxta	1 - 5 ár	5+ ár	Samtals	Bókfært verð
Fjármálagerningar	%				
31. desember 2018					
Óvaxtaberandi		1.636.769.736	0	1.636.769.736	1.636.769.736
Með breytilega vexti	3,46	592.803.435	769.691.131	1.362.494.566	1.354.575.282
Með fasta vexti	3,78	10.575.263.887	30.830.904.977	41.406.168.864	35.968.246.388
		12.804.837.058	31.600.596.108	44.405.433.166	38.959.591.406
Fjármálagerningar					
31. desember 2017					
Óvaxtaberandi		1.673.339.637	0	1.673.339.637	1.673.339.637
Með breytilega vexti	3,41	502.265.087	792.778.756	1.295.043.843	1.287.173.321
Með fasta vexti	4,34	10.462.342.875	29.864.928.851	40.327.271.726	35.680.363.435
		12.637.947.599	30.657.707.607	43.295.655.206	38.640.876.393

Fyrirvari er um breytingar á ofangreindum óvaxtaberandi eignum ef breytingar á vaxtastigi eru frábrugðnar áætlunum sem gerðar eru miðað við lok reikningsskilatímabilsins.

17.9 Lífeyrstryggingaáhætta

Lífeyrstryggingaáhætta er skilgreind sem hættan á að lífeyrissjóðurinn geti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Með því að framkvæma svokallaða tölfraðilega hermun (e. simulation) á eignum og skuldbindingum sjóðsins miðað við mismunandi forsendur er hægt að meta líkur á að sjóðurinn þurfi að breyta réttindum, sbr. nánari ákvæði laga og samþykka sjóðsins.

18. Önnur mál

Í september 2018 birti höfðaði Lífeyrissjóður bankamanna dómsmál á hendur aðildarfélögum Hlutfallsdeildar og íslenska ríkinu til að reyna rétta hlut sjóðfélaga vegna þess að sjóðurinn telur að Samkomulag um uppgjör skuldbindinga frá árinu 1997 hafi verið ósanngjarnt og aðildarfyrirtækin hafi auðgast verulega á kostnað lífeyrissjóðsins og sjóðfélaga Hlutfallsdeildar.

Eins og kunnugt er hefur verið mikil óánægja meðal sjóðfélaga Hlutfallsdeildar um árabíl þar sem uppgjörð hefur reynst ófullnægjandi og forsendur samkomulagsins þróast með öðrum hætti en ráð var fyrir gert í upphafi. Munar mest um lægri lífeyristökuvaldur og mun meiri nýtingu á 95 ára reglu. Þannig hefur samkomulagið verið sjóðfélögum verulega í óhag - þrátt fyrir góða ávöxtun eigna á tímabilinu.

Þessi forsendubrestur var staðfestur með matsgerð dómkvaddis matsmanns í október 2017 sem mat umfang hans á um 5,4 milljarða króna í lok árs 2015 m.v. þróun verðlags. Dómkröfur nú byggja að verulegu leyti á þessari matsgerð og er gerð krafa um að samkomulaginu frá 1997 sé breytt og viðbótargreiðsla að fjárhæð 5,6 milljarðar króna innt af hendi. Auk þess er gerð krafa um að ábyrgð aðila á skuldbindingum deildarinnar verði endurvakin.

Þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir sjóðsins hefur ekki reynst vilji til samkomulags hjá aðildarfyrirtækjunum og íslenska ríkinu og því var sjóðurinn tilneyddur til að höfða dómsmál og freista þess að rétta hlut sjóðfélaga, enda hafa sjóðfélagar Hlutfallsdeildar ítrekað ályktað á ársfundum að leita skuli allra lagalegra úrræða ef ekki næst samkomulag í málinu.

Niðurstaða í málinu sjóðnum í hag gæti haft veruleg jákvæð áhrif á fjárhag hans.

Í desember 2006 var gengið frá samkomulagi við aðildarfyrirtæki sjóðsins um þátttöku í rekstrarkostnaði Hlutfallsdeildar. Skv. samkomulaginu taka aðildarfyrirtækin þátt í rekstrarkostnaði Hlutfallsdeildar á hverju ári sem er umfram 10 millj.kr. en þó að hámarki 25 millj.kr. verðtryggt frá janúar 2006. Aðildarfyrirtækin munu greiða þessa fjárhæð í beinu hlutfalli við heildarskuldbindingar sjóðfélaga þess í Hlutfallsdeild og voru greiddar kr. 44.867.417 á árinu 2018. (2017: kr. 44.094.013)

Skýringar

19. Kennitölur

	2018	2017	2016	2015	2014
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt:					
Hlutfallsdeild:					
Hrein eign umfram					
heildarskuldbindingar	-7,04%	-6,24%	-4,50%	-2,61%	-2,70%
Hrein eign umfram					
áfallnar skuldbindingar	-4,86%	-4,18%	-2,63%	-1,24%	-1,20%
Hrein raunávöxtun.....	3,46%	4,58%	3,32%	4,54%	4,42%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar s.l. 5 ár	4,06%	4,26%	4,36%	4,65%	4,68%
Meðaltal hreinnar raun- ávöxtunar s.l. 10 ár	4,24%	3,72%	3,43%	3,71%	3,74%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá upptöku deildaskiptingar 1998.....	3,81%	3,82%	3,78%	3,81%	3,77%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráðir eignarhlutar í félögum og sjóðum.....	3,44%	3,56%	3,71%	2,91%	1,89%
Skráð skuldabréf.....	70,94%	70,60%	69,45%	66,76%	68,17%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum....	0,74%	0,75%	0,65%	0,63%	0,76%
Óskráð skuldabréf.....	4,88%	5,61%	6,62%	6,65%	7,21%
Bundnar bankainnistæður.....	20,00%	19,49%	19,56%	23,05%	21,97%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	99,98%	100,00%	99,97%	99,95%	100,00%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	0,02%	0,00%	0,03%	0,05%	0,00%
Fjöldi virkra sjóðfélaga.....	150	161	182	208	258
Sjóðfélagar í árslok.....	2.268	2.292	2.317	2.328	2.338
Fjöldi lífeyrisþega.....	1043	1018	975	946	915
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Ellilífeyrir	84,8%	83,5%	83,9%	83,2%	82,0%
Örorkulífeyrir	5,1%	6,2%	6,0%	6,5%	7,6%
Makalífeyrir	10,1%	10,3%	10,1%	10,3%	10,4%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Stöðugildi:	4	4	4	5	5

Skýringar

19. Kennitölur (framhald)

	2018	2017	2016	2015	2014
Iðgjöld alls (á föstu verðlagi)	189.515	194.885	200.885	209.270	249.974
Lífeyrir alls (á föstu verðlagi)	2.475.311	2.374.334	2.283.421	2.193.088	2.298.146
Hreinar fjárfestingartekjur alls (á föstu verðlagi)	2.599.517	2.428.210	2.086.929	2.496.580	1.958.764
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls:	42.634	40.792	35.327	44.251	42.067
Hækkun (lækkun) á hreinni eign	271.086	207.970	(30.935)	468.511	(103.659)
Lífeyrisbyrði	1306,1%	1218,3%	1136,7%	1048,0%	919,4%
Skrifstofu- og stjórnunar-kostnaður (alls) í % af iðgjöldum	22,5%	20,9%	17,6%	21,1%	16,8%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna	6,7%	6,3%	5,4%	6,5%	5,3%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%

Aldursdeild

Ársreikningur

2018

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2018

	Skýr.	2018	2017
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		773.662.005	747.891.796
Iðgjöld launagreiðenda		1.194.204.732	1.151.756.322
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		6.605.498	380.296
		<u>1.974.472.235</u>	<u>1.900.028.414</u>
Sérstök aukaframlög		15.997.540	18.624.470
		<u>1.990.469.775</u>	<u>1.918.652.884</u>
Lífeyrir			
Heildarfjárhæð lífeyris	3	436.878.019	358.792.947
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs		17.151.050	18.016.732
Beinn kostnaður vegna örorkulífeyris		1.140.371	985.488
		<u>455.169.440</u>	<u>377.795.167</u>
Hreinar fjárfestingartekjur			
Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	4	169.872.654	430.111.481
Hreinar tekjur af skuldabréfum	5	1.563.155.929	1.198.401.462
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum		168.841.493	154.590.187
Vaxtatekjur af handbæru fé		18.685.511	(3.604.719)
Fjárfestingargjöld	6	(9.153.855)	(6.873.555)
		<u>1.911.401.732</u>	<u>1.772.624.856</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7	76.063.597	70.373.236
Önnur gjöld	8	6.173.098	3.235.555
Breyting á hreinni eign til greiðslu lífeyris		3.364.465.372	3.239.873.782
Hrein eign frá fyrra ári		<u>35.831.388.538</u>	<u>32.591.514.756</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris í árslok		<u>39.195.853.910</u>	<u>35.831.388.538</u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2018

	Skýr.	31.12.2018	31.12.2017
Eignir			
Fjárfesting			
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	9	11.768.805.352	11.763.926.785
Skuldabréf	10	23.794.965.301	21.546.444.835
Bundnar bankainnstæður		<u>2.588.794.258</u>	<u>2.495.627.327</u>
		<u>38.152.564.911</u>	<u>35.805.998.947</u>
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur		128.773.137	141.651.648
Aðrar kröfur		<u>19.539.751</u>	<u>18.473.028</u>
		<u>148.312.888</u>	<u>160.124.676</u>
Ýmsar eignir			
Varanlegir rekstrarfjármunir	14	<u>873.951</u>	<u>575.759</u>
Handbært fé		<u>1.132.856.676</u>	<u>87.598.956</u>
Eignir samtals		<u>39.434.608.426</u>	<u>36.054.298.338</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Áfallinn kostnaður og fyrirframminnheimtar tekjur		5.712.146	4.439.050
Aðrar skuldir	16	<u>233.042.370</u>	<u>218.470.750</u>
Skuldir samtals		<u>238.754.516</u>	<u>222.909.800</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris		<u>39.195.853.910</u>	<u>35.831.388.538</u>
Skuldbindingar utan efnahags	17		

Yfirlit um sjóðstreymi ársins 2018

	2018	2017
Inngreiðslur		
Iðgjöld	2.003.348.286	1.922.187.947
Innborgaðar vaxtatekjur af handbæru fé og kröfum	18.685.511	5.539.329
	<u>2.022.033.797</u>	<u>1.927.727.276</u>
Útgreiðslur		
Lífeyrir	445.874.067	371.441.069
Rekstrarkostnaður	76.613.739	69.270.537
Fjárfesting í rekstrarfjármunum	398.819	122.944
Aðrar útgreiðslur	8.126.841	0
	<u>531.013.466</u>	<u>440.834.550</u>
Nýtt ráðstöfunarfé til fjárfestinga	<u>1.491.020.331</u>	<u>1.486.892.726</u>
Fjárfestingarhreyfingar		
Innborgaðar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum	457.547.228	331.749.246
Keyptir eignarhlutir í félögum og sjóðum	(4.873.610.563)	(7.046.878.308)
Seldir eignarhlutir í félögum og sjóðum	4.579.992.904	5.475.092.705
Afborganir höfuðstóls og vaxta skuldabréfa	1.826.740.762	1.607.112.451
Keypt skuldabréf	(2.844.870.577)	(3.979.513.460)
Seld skuldabréf	332.763.073	196.168.379
Ný bundin innlán	0	(400.000.000)
Endurgreidd bundin innlán	75.674.562	2.108.256.644
	<u>(445.762.611)</u>	<u>(1.708.012.343)</u>
Hækkun/(lækkun) á handbæru fé	<u>1.045.257.720</u>	<u>(221.119.617)</u>
Handbært fé í ársbyrjun	<u>87.598.956</u>	<u>308.718.573</u>
Handbært fé í árslok	<u>1.132.856.676</u>	<u>87.598.956</u>

Yfirlit um tryggingafræðilega stöðu 31. desember 2018

Fjárhæðir í milljónum króna

Tryggingafræðileg staða 2018

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	39.195,9		39.195,9
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	557,3		557,3
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(42,4)		(42,4)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	0,0		0,0
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(718,7)	(920,8)	(1.639,5)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		27.315,5	27.315,5
Eignir samtals.....	<u>38.992,1</u>	<u>26.394,7</u>	<u>65.386,8</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	37.596,6	24.192,8	61.789,4
Örorkulífeyrir.....	3.544,9	2.531,3	6.076,1
Makalífeyrir.....	1.679,0	733,0	2.412,0
Barnalífeyrir.....	20,0	113,6	133,6
Skuldbindingar samtals.....	<u>42.840,4</u>	<u>27.570,8</u>	<u>70.411,2</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(3.848,3)	(1.176,1)	(5.024,4)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-9,0%	-4,3%	-7,1%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-5,7%	-1,6%	-4,0%

Tryggingafræðileg staða 2017

Eignir	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	35.830,3		35.830,3
Mismunur á bókfærðu verði og núvirði skuldabréfa.....	406,1		406,1
Mismunur á bókfærðu verði og matsvirði skráðra hlutabréfa.....	(72,7)		(72,7)
Núvirði framtíðarfjárfestingarkostnaðar.....	(201,2)		(201,2)
Núvirði framtíðarrekstrarkostnaðar.....	(629,6)	(881,4)	(1.511,0)
Núvirði framtíðariðgjalda.....		26.457,3	26.457,3
Eignir samtals.....	<u>35.332,9</u>	<u>25.575,9</u>	<u>60.908,8</u>
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir.....	32.631,6	22.461,9	55.093,5
Örorkulífeyrir.....	3.363,1	2.560,2	5.923,3
Makalífeyrir.....	1.447,4	834,9	2.282,3
Barnalífeyrir.....	17,3	131,6	148,9
Skuldbindingar samtals.....	<u>37.459,4</u>	<u>25.988,6</u>	<u>63.448,0</u>
Eignir umfram skuldbindingar	(2.126,5)	(412,7)	(2.539,2)
Í hlutfalli af skuldbindingum í árslok.....	-5,7%	-1,6%	-4,0%
Í hlutfalli af skuldbindingum í ársbyrjun.....	-5,0%	-1,8%	-3,6%

Skýringar

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður bankamanna starfar samkvæmt lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997 og hefur til þess fullgilt starfsleyfi. Sjóðurinn starfar í tveimur deildum, Hlutfallsdeild og Aldursdeild og skulu allir starfsmenn aðildarfyrirtækja sjóðsins, sem náð hafa 16 ára aldri, vera sjóðfélagar meðan þeir starfa hjá viðkomandi aðildarfyrirtæki. Greiddur er ellilífeyrir, örorkulífeyrir, makalífeyrir og barnalífeyrir.

Lífeyrisréttindi

Nýir starfsmenn aðildarfyrirtækja greiða iðgjöld til Aldursdeildar. Aldursdeildin var stofnuð 1. janúar 1998 og er hún fjárhagslega aðskilin frá Hlutfallsdeild. Réttindi til lífeyris ráðast af innkomnum iðgjöldum og eru háð aldri sjóðfélaga eftir breytingu í aldursháð kerfi á árinu 2008. Lífeyrisgreiðslur eru verðtryggðar og fylgja vísitölu neysluverðs. Taka eftirlauna getur hafist við 67 ára aldur. Sjóðfélagi á rétt á örorkulífeyri ef hann verður fyrir orkutapi sem metið er 40% eða meira. Andist sjóðfélagi, eiga eftirlifandi maki og börn rétt á lífeyri úr sjóðnum. Í samþykktum sjóðsins er kveðið nánar á um ávinnslu réttinda.

Lífeyrissjóðurinn ábyrgist lífeyrisskuldbindingar sínar með eignum sínum. Árlega er gerð tryggingafræðileg úttekt á stöðu sjóðsins og getur hún haft áhrif á lífeyrissréttindi, því sjóðnum er skylt að auka eða skerða lífeyrisréttindi sjóðfélaga fari munur milli eigna og lífeyrisskuldbindinga sjóðsins fram yfir tiltekin mörk.

Lífeyrissjóðurinn veitir viðtöku iðgjaldi til greiðslu lífeyris vegna elli til æviloka, örorku eða andláts samkvæmt nánari ákvæðum laganna. Skylduaðild er að lífeyrissjóðnum og er kveðið á um iðgjald til sjóðsins í kjarasamningum SSF og viðsemjanda þess. Launamönnum SSF sem greiða til þessarar deildar sjóðsins ber að greiða 4% af heildarlaunum sínum á móti 6% framlagi atvinnurekenda eða samtals 10% sem kallast lágmarksíðgjald.

2. Reikningsskilaaðferðir

Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er í samræmi við lög nr. 3/2006 um ársreikninga, lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og reglur Fjármálaeftirlitins (FME) nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða. Ársreikningurinn er gerður eftir sömu reikningsskilaaðferðum og árið áður.

Gjaldmiðlar og vísitölur

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Viðskipti í erlendum gjaldmiðlum eru færð á gildandi gengi þess dags sem viðskiptin fara fram. Peningalegar eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum eru færðar miðað við gengi í árslok. Gengismunur sem myndast er færður meðal fjárfestingartekna. Gengi Seðlabanka Íslands greinist þannig:

	Meðalgengi ársins		Árslokagengi	
	2018	2017	31.12.2018	31.12.2017
Evra (EUR).....	127,73	120,54	132,86	124,7
Bandaríkjadalur (USD).....	108,38	106,78	116,05	104,17
Norsk króna (NOK).....	13,31	12,93	13,36	12,69

Áhættustjórnun

Stjórn félagsins hefur sett stefnu um áhættustýringu en engir framvirkir gjaldeyrisskiptasamningar, valréttir eða afleiðusamningar eru til staðar hjá sjóðnum.

Skráning iðgjalda

Iðgjöld eru tekjufærð þegar þau leiða til ávinnslu réttinda sjóðfélaga hjá sjóðnum. Óinnheimt iðgjöld í árslok eru eignfærð sem kröfur á launagreiðendur.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er hluti af tryggingargjaldi vegna launa og rennur til lækkunar og jöfnunar á örorkubyrði á milli lífeyrissjóða.

Lífeyrir

Undir lífeyri falla lífeyrisgreiðslur sjóðsins, þ.e. ellilífeyrir, makalífeyrir, örorkulífeyrir og barnalífeyrir. Aðrar greiðslur sem falla undir lífeyri eru framlag til starfsendurhæfingarsjóðs og beinn kostnaður vegna örorkulífeyris, eða kostnaður við örorkumat.

2. Reikningsskilaaðferðir (framhald)

Hreinar fjárfestingartekjur

Undir hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og sölutap svo og ónnleystur gengismunur af hlutabréfum og sjóðum, bæði vegna breytinga á gangvirði bréfanna og gengi gjaldmiðla.

Undir hreinar tekjur af skuldabréfum falla vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknar af skuldabréfum, hagnaður og tap af sölu skuldabréfa, breytingar á gangvirði til hækkunar og lækkunar og hliðstæðar tekjur og gjöld. Hér er einnig færð varúðarniðurfærsla skuldabréfa vegna tapshættu sem er fyrir hendi á reikningsskiladegi.

Undir fjárfestingargjöld falla öll fjárfestingargjöld og allar þóknar fjármálafyrirtækja og sjóða um sameiginlega fjárfestingu vegna umsýslu og stjórnunar á fjárfestingum lífeyrissjóðs. Undir þennan lið falla einnig þau fjárfestingargjöld sem ekki falla undir liði 3.1 -3.5 í reglum um ársreikninga lífeyrisjóða 335/2015.

Rekstrarkostnaður

Undir þennan lið fellur allur kostnaður vegna reksturs sjóðsins. Kostnaðurinn er færður til gjalda þegar hann fellur til.

Fjárfesting

Fjárfesting sjóðsins skiptist í eignarhluta í félögum og sjóðum, skuldabréf og bundnar bankainnstæður. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestingar eru eftirfarandi:

Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf. Eignarhlutar í félögum og sjóðum eru eignfærð á gangvirði.

Skuldabréf eru framseljanleg skuldabréf og önnur skuldabréf sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Skuldabréf eru færð á gangvirði í árslok nema ef um er að ræða skuldabréf sem haldið er til gjalddaga og útlán til sjóðfélaga, slík skuldabréf eru færð á upphaflegri kaupkröfu í efnahagsreikningi.

Bundnar bankainnstæður eru innlán í bönkum og sparisjóðum sem bundin eru til lengri tíma en 3 mánaða.

Matsaðferðir fjárfestinga

Fjármálagerningar, aðrir en útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem haldið er til gjalddaga, eru metnir á gangvirði í samræmi við settar reikningsskilareglur. Útlán til sjóðfélaga og skuldabréf sem sjóðurinn tilgreinir að verði haldið til gjalddaga eru færð á afskrifuðu kostnaðarverði miðað við upphaflega ávöxtunarkröfu.

Gangvirði fjármálagerninga sem skráðir eru á skipulegum verðbréfamarkaði er markaðsverð í lok tímabils, en gangvirði annarra fjárfestinga í þessum flokki byggist á verðmatsaðferðum sem lýst er í skýringu nr. 13. Í þeirri skýringu eru jafnframt upplýsingar um stigskiptingu gangvirðis samkvæmt verðmatsaðferðum.

Við mat á útlánnum og skuldabréfum sem færð eru á afskrifuðu kostnaðarverði er tekið tillit til þeirrar tapsáhættu sem kann að vera fyrir hendi á reikningsskiladegi í samræmi við settar reikningsskilareglur. Varúðarniðurfærslan nemur um 0,1% af eignasafninu. Nánari sundurliðun á niðurfærslu er að finna í skýringu 11.

Kröfur

Kröfur eru færðar á gangvirði við upphaflega skráningu í bókhald. Á hverjum reikningsskiladegi eru kröfur metnar með hliðsjón af tapsáhættu og færðar í afskriftarreikning samkvæmt niðurstöðu slíks mats. Varúðarniðurfærslan er færð til lækkunar á viðkomandi lið í efnahagsreikningi og gjaldfærð undir önnur gjöld í yfirliti um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris.

Handbært fé

Handbært fé er fært í efnahagsreiknings á gangvirði. Handbært fé samkvæmt sjóðstreymi samanstendur af óbundnum bankainnstæðum í íslenskum krónum og erlendum gjaldmiðlum.

Varanlegir rekstrarfjármunir

Eignir eru skráðar meðal varanlegra rekstrarfjármuna þegar líklegt er að hagrænn ávinningur tengdur eigninni muni nýttast félaginu og hægt er að meta kostnað vegna eignarinnar með áreiðanlegum hætti. Varanlegir rekstrarfjármunir eru upphaflega skráðir á kostnaðarverði. Kostnaðarverð varanlegra rekstrarfjármuna samanstendur af kaupverði og öllum beinum kostnaði við að koma eigninni í tekjuhæft ástand.

Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af kostnaðarverði miðað við eignarhaldstíma á árinu að teknu tilliti til væntanlegs hrakvirðis.

Skuldbindingar

Skuldbindingar eru færðar upp í efnahagsreikningi ef líklegt þykir að sjóðurinn verði fyrir fjárhagslegum útgjöldum í framtíðinni vegna liðs atburðar eða viðskipta og hægt er að meta fjárhæð hennar með áreiðanlegum hætti.

Skýringar

3. Lífeyrir

	2018	2017
Ellilífeyrir	272.656.094	217.263.034
Örorkulífeyrir	141.422.183	122.435.590
Makalífeyrir	16.448.821	14.193.255
Barnalífeyrir	3.646.519	3.881.339
Dánarbætur.....	2.704.402	1.019.729
	<u>436.878.019</u>	<u>358.792.947</u>

4. Hreinar tekjur af eignarhlutum í félögum og sjóðum

	2018	2017
Arðgreiðslur	211.382.570	331.749.246
Gangvirðisbreytingar vegna innlendra eigna	(57.945.483)	(289.938.216)
Gangvirðisbreytingar vegna erlendra eigna	(505.056.606)	574.667.206
Gjaldmiðlabreyting	521.492.173	(186.366.755)
	<u>169.872.654</u>	<u>430.111.481</u>

Breytingar á gangvirði greinast þannig niður á fjárfestingu:

	2018	2017
BlackRock World Index (USD)	(142.772.156)	31.185.742
Landsbankinn - Úrvalsbréf	(30.545.395)	(287.102.088)
T. Rowe Price Funds (USD)	(61.111.497)	171.560.955
UBS Lux Equity SICAV (USD)	(48.717.913)	88.445.474
Jupiter Global Fund Global Equity (EUR)	(65.607.577)	53.715.446
Kaupþing IS-15	(15.443.246)	(27.354.418)
Marel hf.	6.357.240	33.433.600
Landsbréf Veðskuldabréfasjóður slhf.	15.879.859	0
Landsbanki Private Equity II (EUR)	(45.260.306)	1.440.005
Landsbankinn - Veltubréf	21.185.522	38.583.688
Landsbréf LEQ	(28.495.134)	0
Landsbankinn - Öndvegisbréf	11.759.399	(129.779.916)
UBS Lux (USD)	23.826.387	11.171.136
US Vanguard Global stock (USD)	(13.581.575)	20.843.697
Pareto Global (NOK)	(48.131.785)	12.105.076
Júpiter - Innlend hlutabréf	(15.952.443)	751.308
Horn III slhf.	(5.913.167)	(60.669.326)
Horn II slhf.	63.595.282	66.046.550
KF Global Value	(21.782.923)	0
UBS CH Equity Fund (USD)	(12.910.205)	41.471.949
Önnur innlend félög og sjóðir	(80.373.400)	71.642.778
Önnur erlend félög og sjóðir	(69.007.056)	142.727.714
	<u>(563.002.089)</u>	<u>284.728.990</u>

Skýringar

5. Hreinar tekjur af skuldabréfum

	2018	2017	
Vaxtatekjur, verðbætur og lántökupóknarir	1.563.155.929	1.199.062.407	
	<u>1.563.155.929</u>	<u>1.199.062.407</u>	
Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:	Gangvirði	Kostnaðarverð	2018
Skuldabréf með ríkisábyrgð	194.247.030	531.893.870	726.140.900
Skuldabréf sveitarfélaga	0	10.571.865	10.571.865
Skuldabréf lánastofnana	54.459.722	129.185.120	183.644.842
Skuldabréf fyrirtækja	0	483.210.341	483.210.341
Veðlán sjóðfélaga	0	159.587.981	159.587.981
	<u>248.706.752</u>	<u>1.314.449.177</u>	<u>1.563.155.929</u>
Hreinar tekjur greinast þannig eftir skuldabréfaflokkum:	Gangvirði	Kostnaðarverð	2017
Skuldabréf með ríkisábyrgð	263.009.730	417.375.104	680.384.834
Skuldabréf sveitarfélaga	0	9.395.486	9.395.486
Skuldabréf lánastofnana	107.068.187	67.995.788	175.063.975
Skuldabréf fyrirtækja	0	237.265.010	237.265.010
Veðlán sjóðfélaga	0	96.953.102	96.953.102
	<u>370.077.917</u>	<u>828.984.490</u>	<u>1.199.062.407</u>

6. Fjárfestingargjöld

Fjárfestingargjöld 2018	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samtals	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
Innlendir verðbréfasjóðir	0	786.556	786.556	87.744.709	0,90%
Innlendir fjárfestingasjóðir	0	41.737.351	41.737.351	4.059.709.403	1,03%
Innlendir fagfjárfestingasjóðir	0	2.206.840	2.206.840	302.135.389	0,73%
Erlendir verðbréfasjóðir	0	23.308.726	23.308.726	3.429.607.540	0,68%
Aðrir erlendir sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	0	24.359.173	24.359.173	1.620.202.709	1,50%
Kaup- og sölupókn. v. verðbr.kaupa	1.968.068	0	1.968.068		
Vörslupóknun	3.372.007	0	3.372.007		
Umsýslupóknun	3.813.780	0	3.813.780		
	<u>9.153.855</u>	<u>92.398.646</u>	<u>101.552.501</u>	<u>9.499.399.750</u>	

Fjárfestingargjöld 2017	Bein fjárf.gjöld	Áætluð og reiknuð fjárf.gjöld	Fjárf.gjöld samtals	Meðalstaða eigna í sjóðum	Hlutfall fjárf.gjalda af meðaleign
Innlendir verðbréfasjóðir	0	694.715	694.715	77.190.557	0,90%
Innlendir fjárfestingasjóðir	0	47.183.976	47.183.976	5.028.958.190	0,94%
Innlendir fagfjárfestingasjóðir	0	14.693.146	14.693.146	410.165.303	3,58%
Erlendir verðbréfasjóðir	0	20.434.965	20.434.965	4.072.752.922	0,54%
Aðrir erlendir sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	0	11.384.041	11.384.041	1.968.571.428	0,58%
Kaup- og sölupóknarir v. verðbr.kaupa	726.810	0	726.810		
Vörslupóknun	3.464.969	0	3.464.969		
Umsýslupóknun	2.681.776	0	2.681.776		
	<u>6.873.555</u>	<u>94.390.843</u>	<u>101.264.398</u>	<u>11.557.638.400</u>	

Skýringar

7. Rekstrargjöld

7.1 Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður:

	2018	2017
Laun og launatengd gjöld.....	36.561.631	33.133.823
Endurskoðun	7.812.862	6.130.492
Innri endurskoðun.....	2.297.736	2.111.774
Tryggingafræðileg aðstoð.....	2.296.495	2.334.576
Önnur aðkeypt þjónusta.....	2.427.980	2.514.628
Annar kostnaður.....	24.666.893	24.147.943
	<u>76.063.597</u>	<u>70.373.236</u>

7.2 Laun og launatengd gjöld:

	2018	2017
Laun starfsfólks.....	25.866.813	24.057.105
Stjórnarlaun.....	3.796.423	3.441.750
Launatengd gjöld	6.898.395	5.634.968
	<u>36.561.631</u>	<u>33.133.823</u>

Stöðugildi að meðaltali..... 4 4

7.3 Laun stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar:

	2018	2017
Tryggvi Tryggvason, framkvæmdarstjóri.....	8.562.147	7.720.636
Ari Skúlason, stjórnarformaður.....	567.456	0
Friðbert Traustason, fyrrv. stjórnarformaður.....	383.811	831.773
Ingólfur Guðmundsson, varaformaður.....	624.077	446.289
Landsbankinn hf. v/Bergþóru Sigurðardóttur, fyrrv. varaformanns.....	202.091	578.226
Sigurjón Gunnarsson.....	652.947	583.962
Þóra Valný Yngvadóttir.....	485.500	446.289
Seðlabanki Íslands v/Ástu H. Bragadóttur.....	657.465	624.840
Margrét Lilja Hrafnkelsdóttir.....	408.670	0
Guðlaugur Guðmundsson, formaður endurskoðunarnefndar.....	72.175	0
Stefán Svavarsson, fyrrv. formaður endurskoðunarnefndar.....	120.292	296.685
	<u>12.736.631</u>	<u>11.528.700</u>

Innifalið í launum stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og endurskoðunarnefndar eru heildarlaun og þóknunir vegna starfa í þágu lífeyrissjóðsins. Þá eru meðtalin hlunnindi, aukið mótframlag í séreignarsjóð og þóknun vegna starfa sem viðkomandi gegnir í krafti eignaraðildar sjóðsins sem og setu í nefndum og stjórnunum sem hann er tilnefndur í af hálfu sjóðsins ef það á við.

7.4 Þóknunir til ytri endurskoðenda sjóðsins:

	2018	2017
Þóknun fyrir endurskoðun.....	5.472.030	4.292.524
Önnur þjónusta.....	2.340.832	1.837.968
	<u>7.812.862</u>	<u>6.130.492</u>

7.5 Þóknunir til innri endurskoðenda sjóðsins:

	2018	2017
Þóknun fyrir innri endurskoðun.....	2.297.736	2.111.774
	<u>2.297.736</u>	<u>2.111.774</u>

7.6 Þóknunir til tryggingastærðfræðings sjóðsins:

	2018	2017
Þóknun fyrir útreikninga á tryggingafræðilegri stöðu.....	837.189	921.809
Önnur þjónusta.....	1.459.306	1.412.767
	<u>2.296.495</u>	<u>2.334.576</u>

Skýringar

8. Önnur gjöld

	2018	2017
Verðbætur vegna skuldar.....	6.173.098	3.235.555

9. Eignarhlutir í félögum og sjóðum

	31.12.2018	31.12.2017
Eignarhlutar í innlendum hlutafélögum	1.875.529.701	1.254.586.976
Hlutdeildarskírteini í innlendum verðbréfasjóðum	4.114.253.835	5.705.867.257
Hlutdeildarskírteini í erlendum verðbréfasjóðum	5.779.021.816	4.803.472.552
	<u>11.768.805.352</u>	<u>11.763.926.785</u>

Eignarhlutar í innlendum félögum greinast þannig:

Skráð félög:	Hlutdeild	31.12.2018		31.12.2017	
		Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð
HB Grandi hf.....	0,13%	79.936.400	82.679.750	21.070.000	22.499.750
Icelandair Group hf.....	0,05%	23.748.466	32.474.415	29.110.546	42.349.808
Marel hf.	0,21%	511.680.400	432.389.100	134.988.160	62.054.130
Síminn hf.....	0,16%	54.028.309	53.927.245	24.527.547	16.867.245
ARION.....	0,05%	76.143.525	91.541.631	0	0
EIK.....	0,08%	22.410.000	24.435.000	0	0
Hagar hf.....	0,02%	11.650.000	11.262.500	0	0
N1 hf.....	0,05%	18.480.000	17.840.000	0	0
Reginn hf.....	0,11%	44.310.000	44.205.000	0	0
Reitir hf.....	0,06%	28.259.000	31.146.500	0	0
		<u>870.646.100</u>	<u>821.901.141</u>	<u>209.696.253</u>	<u>143.770.933</u>
Óskráð félög:					
Edda slhf.....	4,00%	125.758.981	97.631.380	147.423.384	97.631.380
Horn II slhf.....	2,49%	260.218.760	94.187.544	246.684.552	111.169.244
Horn III slhf.....	3,79%	276.455.500	349.971.325	201.730.642	269.333.300
SRE II slhf.....	0,00%	0	0	37.039.208	2.110.708
Framtakssjóður Íslands slhf.....	1,95%	98.244.356	335.117.421	319.281.557	335.117.421
Miðborg.....	5,00%	110.000.000	110.000.000	0	0
Önnur hlutabréf.....		134.206.004	139.388.394	92.731.380	98.685.961
		<u>1.004.883.601</u>	<u>1.126.296.064</u>	<u>1.044.890.723</u>	<u>914.048.014</u>
Eignarhlutar í innlendum félögum alls.....		<u>1.875.529.701</u>	<u>1.948.197.205</u>	<u>1.254.586.976</u>	<u>1.057.818.947</u>
Hlutabréfaeign alls		<u>1.875.529.701</u>	<u>1.948.197.205</u>	<u>1.254.586.976</u>	<u>1.057.818.947</u>

Skýringar

9. Eignarhlutir í félögum og sjóðum (framhald)

Hlutdeildarskírteini greinast þannig:

Hlutdeild	31.12.2018		31.12.2017		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Gangvirði	Kostnaðarverð	
Innlendir verðbréfasjóðir með skuldabréfum:					
Landsbréf Veðskuldabréfasjóður silf.....	5,72%	420.578.535	394.378.403	337.948.076	327.627.864
Íslensk verðbréf - Veðskuldabréfassjóður	3,72%	38.100.000	30.000.000	36.990.000	30.000.000
		<u>458.678.535</u>	<u>424.378.403</u>	<u>374.938.076</u>	<u>357.627.864</u>
Hlutdeildarskírteini í innlendum skuldabréfasj. alls.....		<u>458.678.535</u>	<u>424.378.403</u>	<u>374.938.076</u>	<u>357.627.864</u>
Innlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum:					
Landsbankinn - Úrvalsbréf.....	17,00%	1.114.274.967	1.404.014.327	2.214.820.812	2.177.191.901
Landsbankinn - Global Equity Fund.....	3,60%	87.919.497	35.829.830	87.569.920	35.829.830
Landsbankinn - Öndvegisbréf.....	13,50%	387.903.258	425.379.555	816.143.859	796.288.468
Júpiter - Innlend hlutabréf.....	6,03%	283.711.483	298.912.618	200.751.308	200.000.000
Kaupþing - IS 15	3,16%	560.145.548	499.998.224	575.588.794	499.998.224
Hekla fagfjárfestastjóður	0,03%	39.653.799	39.390.420	0	0
Landsbréf LEQ Ucits	0,16%	389.776.017	418.271.151	0	0
		<u>2.863.384.569</u>	<u>3.121.796.125</u>	<u>3.894.874.693</u>	<u>3.709.308.423</u>
Aðrir innlendir sjóðir með hlutabréfum:					
Landsbankinn - Private Equity II (EUR)....	3,13%	398.579.992	125.516.707	331.480.850	35.307.236
Hlutdeildarskírteini í innlendum hlutabréfasj. alls.....		<u>3.261.964.561</u>	<u>3.121.796.125</u>	<u>4.226.355.543</u>	<u>3.709.308.423</u>
Önnur innlend hlutdeildaskírteini:					
Landsbankinn - Veltubríf.....	1,03%	393.610.739	918.733.777	1.104.573.638	1.604.045.663
Hlutdeildarskírteini í innlendum sjóðum alls.....		<u>4.114.253.835</u>	<u>4.464.908.305</u>	<u>5.705.867.257</u>	<u>5.670.981.950</u>
Erlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum:					
Jupiter Global Fund Global Equity (EUR).	óverul.	830.186.757	702.836.974	441.499.487	303.684.123
T. Rowe Price Funds (USD).....	óverul.	1.041.474.861	790.690.769	890.622.194	676.840.769
BlackRock World Index (USD).....	óverul.	1.479.223.996	1.325.010.009	1.156.910.644	1.131.844.319
Pareto Global (NOK).....	óverul.	292.338.473	295.103.481	325.769.109	295.103.481
UBS CH Equity Fund (USD).....	óverul.	202.228.198	162.023.186	194.436.282	162.023.186
UBS Lux Equity SICAV (USD).....	óverul.	936.109.701	861.253.979	888.998.355	861.253.979
UBS Lux Money Market (USD).....	óverul.	0	0	153.208.739	136.421.579
UBS Lux (USD).....	óverul.	387.022.861	315.450.000	323.577.056	315.450.000
US Vanguard Global stock (EUR).....	óverul.	325.497.384	277.927.705	319.087.539	277.927.705
Kaugva (EUR).....	óverul.	242.044.567	244.480.000	0	0
		<u>5.736.126.798</u>	<u>4.974.776.103</u>	<u>4.694.109.405</u>	<u>4.160.549.141</u>
Aðrir erlendir sjóðir með hlutabréfum:					
Alþjóða Framtakssj. Fund II, L.P. (EUR) .	7,97%	42.895.047	28.637.926	109.363.147	28.637.926
Hlutdeildarskírteini í erlendum hlutabréfasj. alls		<u>5.779.021.845</u>	<u>4.974.776.103</u>	<u>4.803.472.552</u>	<u>4.160.549.141</u>
Hlutdeildarskírteini í erlendum sjóðum alls		<u>5.779.021.845</u>	<u>4.974.776.103</u>	<u>4.803.472.552</u>	<u>4.160.549.141</u>
Hlutdeildarskírteini alls		<u>9.893.275.680</u>	<u>9.439.684.408</u>	<u>10.509.339.809</u>	<u>9.831.531.091</u>
Eignarhlutir í félögum og sjóðum alls		<u>11.768.805.381</u>	<u>11.387.881.613</u>	<u>11.763.926.785</u>	<u>10.889.350.038</u>

Skýringar

10. Skuldabréf

	31.12.2018		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	1.971.609.885	7.663.886.786	9.635.496.671
Húsbref.....	0	19.192.374	19.192.374
Ríkisbréf.....	517.414.107	0	517.414.107
	<u>2.489.023.992</u>	<u>7.683.079.160</u>	<u>10.172.103.152</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	202.442.679	202.442.679
Skuldabréf lánastofnana	1.474.767.181	2.074.682.825	3.549.450.006
Skuldabréf fyrirtækja	0	7.119.974.694	7.119.974.694
Veðlán sjóðfélaga.....	0	2.782.033.367	2.782.033.367
Niðurfærslur skuldabréfa.....	0	(31.038.597)	(31.038.597)
Skuldabréf alls	<u>3.963.791.173</u>	<u>19.831.174.129</u>	<u>23.794.965.301</u>
	31.12.2017		
	Gangvirði	Kostnaðarverð	Samtals
Skuldabréf með ríkisábyrgð			
Íbúðabréf.....	2.095.930.518	7.595.236.488	9.691.167.006
Húsbref.....	0	23.341.713	23.341.713
Ríkisbréf.....	582.941.879	0	582.941.879
	<u>2.678.872.397</u>	<u>7.618.578.201</u>	<u>10.297.450.598</u>
Skuldabréf sveitarfélaga	0	174.080.262	174.080.262
Skuldabréf lánastofnana	1.511.027.459	2.452.000.679	3.963.028.138
Skuldabréf fyrirtækja	0	5.007.537.012	5.007.537.012
Veðlán sjóðfélaga.....	0	2.128.850.010	2.128.850.010
Niðurfærslur skuldabréfa.....	0	(24.501.185)	(24.501.185)
Skuldabréf alls	<u>4.189.899.856</u>	<u>17.356.544.979</u>	<u>21.546.444.835</u>

Meirihluta skuldabréfa Aldursdeildar er metinn á afskrifuðu kostnaðarverði þar sem tekin tekin hefur verið ákvörðun um að halda bréfunum til gjalds. Væru þessi skuldabréf færð til eignar á markaðsverði væri bókfært verð þeirra 2.813,9 millj.kr. hærra og hrein eign til greiðslu lífeyris hærri sem því nemur. Að sama skapi væri reiknuð raunávöxtun á árinu 2018 hærri ef skuldabréf væru metin á markaðsverði, eða 2,3% í stað 1,7%. Í lok árs 2017 var markaðsverð 2.449,2 millj.kr. hærra en bókfært virði.

11. Niðurfærslur skuldabréfa

	31.12.2018	31.12.2017
Niðurfærsla í ársbyrjun	24.501.185	20.533.876
Breyting niðurfærslu á árinu.....	6.537.412	3.967.309
	<u>31.038.597</u>	<u>24.501.185</u>

Skuldabréf eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimtu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Bókfærð niðurfærsla skiptist þannig að 27,7 millj.kr. eru vegna veðskuldabréfa og 3,3 millj.kr. vegna skuldabréfa lánastofnana.

Skýringar

12. Skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum

Fjárfesting skiptist þannig eftir gjaldmiðlum:

	Í íslenskum krónum	Í erlendum gjaldmiðlum	Samtals
Eignarhlutar í félögum og sjóðum.....	5.591.203.515	6.177.601.837	11.768.805.352
Skuldabréf.....	23.435.771.643	359.193.658	23.794.965.301
Bundnar bankainnstæður.....	2.588.794.258	0	2.588.794.258
	31.615.769.416	6.536.795.495	38.152.564.911
Óbundnar bankainnstæður.....	214.493.834	918.362.836	1.132.856.670
	31.830.263.250	7.455.158.331	39.285.421.581
Hlutfallsleg skipting	81%	19%	100%

Skipting fjárfestingar eftir erlendum gjaldmiðlum:

	Eignarhlutar í félögum og sjóðum	Skuldabréf	Óbundnar bankainnstæður	Hlutfall
Í EUR.....	1.839.203.747	8.713.490	324.241.981	28,3%
Í USD	4.046.059.617	350.480.168	593.155.136	67,3%
Í NOK.....	292.338.473	0	1.813	4,5%
Aðrir gjaldmiðlar.....	0	0	963.906	0,0%
	6.177.601.837	359.193.658	918.362.836	100,0%

13. Gangvirðismat

Taflan hér að neðan sýnir fjármálagerninga, færða á gangvirði, flokkaða eftir verðmatsaðferð. Matsaðferðunum er skipt í 3 stig sem endurspeglar mikilvægi þeirra forsendna sem lagðar eru til grundvallar við ákvörðun gangvirðis fjármálagerninganna. Fjárhæðir eru í þúsundum króna. Stigin eru eftirfarandi:

Stig 1: gangvirðismatið byggir á uppgefnu verði á virkum markaði fyrir samskonar eignir og skuldir.

Stig 2: gangvirðismatið byggir á viðskiptum á markaði með sambærilegar eignir, beint eða óbeint. Nýjasta viðskiptaverð í tengingu við almennt viðurkenndar verðmatsaðferðir er notað við að ákvarða gangvirði hlutabréfa. Ávöxtunarkrafa skuldabréfa með sambærilega tímalengd, sem eru virk í viðskiptum er notuð sem viðmið við verðmat á skuldabréfum.

Stig 3: gangvirðismatið byggir að verulegu leyti á verðlíkönun. Fyrir óskráð hlutabréf þar sem engar markaðsupplýsingar liggja fyrir, er ýmsum almennt viðurkenndum verðmatsaðferðum fyrir virði óskráðra eigna. Meðal verðmatsaðferða eru reiknað innra viðri, verðmat byggt á sjóðstreymi eða samanburði á kennitölum sambærilegra fyrirtækja og önnur virðislíkön. Framtakssjóðir eru metnir á innra virði í samræmi við árschlutauppgjör og endurskoðuð ársuppgjör sjóðanna.

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	9.824.114	0	1.944.691	11.768.805
Skuldabréf	3.963.791	0	0	3.963.791
Bundnar bankainnstæður	2.588.794	0	0	2.588.794
	16.376.700	0	1.944.691	18.321.391

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	4.908.805	0	1.860.673	6.769.478
Skuldabréf	4.189.900	0	0	4.189.900
Bundnar bankainnstæður	2.495.627	0	0	2.495.627
	11.594.332	0	1.860.673	13.455.005

Skýringar

14. Rekstrarfjármunir

	Innréttingar, áhöld og tæki
Stofnverð í ársbyrjun.....	1.350.453
Afskrifað áður	(774.694)
Bókfært verð í ársbyrjun.....	575.759
Viðbót á árinu.....	398.819
Afskrifað á árinu	(100.627)
Bókfært verð í árslok.....	873.951
Afskriftarhlutföll	20%

15. Lífeyrisskuldbindingar

Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum Aldursdeildar:

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu Aldursdeildar í árslok 2018 miðað við 3,5% ársvexti vantar deildina kr. 3.848,4 millj.kr. til að mæta áföllnum skuldbindingum eða -9,0% af skuldbindingum. Heildarskuldbindingar umfram eignir eru 5.024,5 millj.kr. eða -7,1% af skuldbindingum. Fjárhæðir í neðangreindri töflu eru í millj.kr.

Eignir	2018	2017
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörs í árslok.....	65.386,8	60.908,8
Endurmetin eign til tryggingafræðilegs uppgjörs í ársbyrjun.....	60.908,8	57.796,2
Hækkun/lækkun endurmetinnar eignar á árinu.....	4.478,0	3.112,6

Skuldbindingar

Skuldbindingar í árslok.....	70.411,2	63.448,0
Skuldbindingar í ársbyrjun.....	63.448,0	59.969,3
Hækkun/lækkun skuldbindinga á árinu.....	6.963,2	3.478,7
Breyting á tryggingafræðilegri stöðu á árinu.....	(2.485,2)	(366,1)

Yfirlit um breytingar á áföllnum lífeyrisskuldbindingum Aldursdeildar árið 2018

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í ársbyrjun.....	37.459	34.244
Hækkun lífeyrisskuldbindinga vegna vaxta og verðbóta.....	2.632	1.816
Hækkun áunninna réttinda vegna iðgjalda ársins.....	1.935	1.862
Lækkun vegna greidds lífeyris á árinu.....	(433)	(359)
Hækkun vegna nýrra lífslíkatafna.....	999	0
Hækkun/lækkun vegna annarra breytinga.....	248	(103)
Áfallnar lífeyrisskuldbindingar í árslok	42.840	37.459

Skýringar

16. Aðrar skuldir

	31.12.2018	31.12.2017
Ógreitt vegna breytinga í aldursháð kerfi.....	196.049.093	189.875.995
Ógreitt iðgjald Starfsendurhæfingarsjóðs.....	6.491.082	7.902.841
Ógreidd fjárfestingagjöld.....	1.027.014	0
Ógreidd staðgreiðsla.....	10.707.132	0
Viðskiptaskuldir.....	18.768.049	20.691.914
	<u>233.042.370</u>	<u>218.470.750</u>

17. Ábyrgðir og skuldbindingar

Sjóðurinn hefur skuldbundið Aldursdeild til að leggja í sjóðina Freyja slhf. fyrir 100 m.kr., Horn III slhf. fyrir 400 m.kr., 105 Miðborg slhf. fyrir 200 m.kr. og Veðskuldabréfasjóð Landsbréfa fyrir 500 m.kr. Að auki hefur innköllunartímabili í Private Equity Fund II (Framtaksfjárfestingasjóð) verið lokið frá upphafi árs 2014. Höfðu þá verið greiddar 3,2 milljón Evra en Aldursdeildin er skuldbundin til að endurfjárfesta endurgreiðslum þar til 2/3 af upphaflegri skuldbindingu er náð. Önnur kallaðar skuldbindingar í framangreinda sjóði eru samtals um 611 m.kr. sem koma til greiðslu á næstu 3-4 árum.

18. Upptaka aldursháðs kerfis

Á árinu 2008 var tekið upp aldursháð réttindakerfi hjá Stigadeild og nafni hennar breytt í Aldursdeild. Við breytinguna voru virkum sjóðsfélögum reiknaðar uppbætur og fengu þeir þær greiddar út úr sjóðnum og í séreignarsparnað að eigin vali. Samtals námu uppbæturnar til sjóðsfélaga um 3.901 millj.kr. Enn hefur hluti sjóðsfélaga ekki valið sér séreignarsjóð og er skuld vegna þessa færð í ársreikinginn að fjárhæð 196 millj.kr.

19. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring

19.1 Markmið áhættustýringar

Í daglegri starfsemi sinni sem lífeyrissjóður stendur sjóðurinn frammi fyrir ýmsum tegundum áhættu. Stjórnendur sjóðsins bera ábyrgð á að gera sér grein fyrir þeirri áhættu sem fylgja starfseminni og að fullnægjandi áhættustýring sé ávallt til staðar. Áhættu sjóðsins eru skipt í fjárhagslega áhættu (þ.m.t. gjaldmiðlaáhætta, vaxta- og endurfjárfestingaráhætta og önnur verðbreytingaráhætta), mótaðilaáhætta, rekstraráhætta, lausafjárahætta og lífeyristryggingaráhætta. Nánar er fjallað um áhættuþætti í rekstri lífeyrissjóðsins og framkvæmd áhættustýringar í áhættustefnu sem aðgengileg er á heimasíðu sjóðsins www.lifbank.is.

19.2 Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta)

Fjárhagsleg áhætta (markaðsáhætta) lítur fyrst og fremst að fjárhagslegum atriðum í starfsemi sjóðsins, þ.e. hættu á fjárhagslegu tapi vegna breytinga á markaðsvirði liða innan og utan efnahagsreiknings, þar á meðal breytinga á vöxtum (sjá skýringu 22.4), gengi gjaldmiðla (sjá skýringu 22.3) eða virði hlutabréfa. Með fjárhagslegri áhættu er sér í lagi átt við áhættu þeirra eignaflokka sem verðbréfaþingrunn sjóðsins er samsettur úr. Sjóðurinn er fyrst og fremst markaðsfjárfestir og eignir hans og áhætta er háð sveiflum á fjármálamörkuðum. Fjárhagslegri áhættu sjóðsins er m.a. stýrt með takmörkunum í fjárfestingarstefnu, fjárfestingarheimildum og áhættuviðmiðum.

19.3 Gjaldmiðlaáhætta

Gjaldmiðlaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga mælt í íslenskum krónum sveiflist vegna breytinga á gengi gjaldmiðla. Gjaldmiðlaáhætta myndast þegar mismunur er á stöðu eigna og skulda í erlendum gjaldmiðli.

Lífeyrissjóðurinn á verðbréf sem gerð eru upp í erlendum myntum og við það myndast áhætta tengd gengissveiflum. Gengisáhætta eru stjórnað með stýringu á hlutfalli erlendra eigna í eignasafni sjóðsins innan ramma samþykkrar fjárfestingarstefnu.

Bókfært verð fjáreigna sjóðsins sem gerðar eru upp í erlendra mynt í lok reikningsskilatímabilsins er eftirfarandi.

	Eignir	
	31.12.2018	31.12.2017
Gjaldmiðill EUR.....	2.172.159.218	1.201.431.023
Gjaldmiðill USD.....	4.989.694.921	3.897.476.291
Annað.....	293.304.192	325.769.109

19. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring

19.3.1 Næmnigreining gjaldmiðla

Áhætta sjóðsins liggur aðallega í gjaldmiðlum EUR og USD

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif 10% breyting á gengi íslensku krónunnar gagnvart viðkomandi gjaldmiðlum hefur á sjóðinn. 10% er hlutfallið sem notað er við skýrslugerð um gjaldmiðlaáhættu innan sjóðsins og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu á gengi erlendra gjaldmiðla. Næmnigreiningin tekur eingöngu til útistandandi viðskipta sem gerð eru upp í erlendum gjaldmiðlum og var niðurstaðan í lok tímabils reiknuð miðað við 10% gengisbreytingu. Jákvæð tala hér að neðan bendir til aukningar á hreinni eign til greiðslu lífeyris þar sem að íslenska krónan veikist um 10% gagnvart hinum erlenda gjaldmiðli. Ef íslenska krónan styrkist um 10% kæmu fram sambærileg áhrif á hreina eign til greiðslu lífeyris nema hvað hún væri neikvæð.

	Áhrif af gjaldmiðli EUR				Áhrif af gjaldmiðli USD	
	31.12.2018	31.12.2017			31.12.2018	31.12.2017
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	217.215.922	120.143.102	(i)	(i)	498.969.492	389.747.629

(i) Þetta tengist aðallega áhættu af erlendri verðbréfaeign sjóðsins í lok ársins.

19.4 Vaxta- og endurfjárfestingaráhætta

Vaxtaáhætta er áhættan af því að gangvirði eða framtíðar sjóðstreymi fjármálagerninga sveiflist vegna breytinga á vöxtum og lögun vaxtaferils. Ef vextir hækka getur sjóðurinn þurft að innleysa gengistap við sölu á skuldabréfum sem keypt voru á lægri vöxtum. Ef vextir lækka getur það leitt til lægri kaupkröfu nýrra skuldabréfa þegar núverandi skuldabréf eru á gjalddaga (endurfjárfestingaráhætta).

Áhættunni er stjórnað með hlutfalli fastra vaxta og breytilegra, uppgreiðanlegra skuldabréfa og úppgreiðanlegra, líftíma skuldabréfa og hlutfalli skuldabréfa í safni sjóðsins.

Vaxtakjör á fjármálagerningum sjóðsins koma fram í lausafjórðingarlögu þessarar skýringar (sjá 19.8)

19.4.1 Næmnigreining vaxta

Næmnigreiningin að neðan byggir á vaxtakjörum í lok árs á verðbréfum. Greining vegna breytilegra vaxta gerir ráð fyrir því að verðbréf í lok árs hafi verið útistandandi allt árið. 100 punkta breyting er notuð þegar greiningar eru gerðar innanhúss og endurspeglar mat stjórnenda á raunhæfri breytingu breytilegra vaxta.

Ef vextir hefðu verið 100 punktum hærrí/lægri og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris lægri/hærrí um 2.367 milljónir miðað við uppgjör á markaðskröfu.

19.5 Önnur verðbreytingaráhætta

Af fjárfestingu markaðsverðbréfa leiðir hættu á lækkun markaðsvirðis verðbréfa með breytilegar tekjur, svo sem hlutabréfa og hlutdeildarskírteina verðbréfasjóða. Fjárfesting í markaðsverðbréfum er bæði með langtíamarkmið í huga og skammtíamarkmið.

19.5.1 Næmnigreining verðáhættu markaðsverðbréfa

Greiningin að neðan er byggð á verðáhættu markaðsverðbréfa í lok reikningsskilatímabilsins.

Ef verð hefði verið 5% hærrí/lægri árið 2018 og allar aðrar forsendur héldust óbreyttar væri hrein eign til greiðslu lífeyris hærrí/lægri um 588 milljónir.

19. Áhættuþættir í starfsemi og áhættustýring (framhald)

19.6 Mótaðilaáhætta

Í mótaðilaáhhættu felst hættan á því að mótaðilar sjóðsins geti ekki staðið við skuldbindingar sínar, sem leiðir til þess að sjóðurinn tapi á fjármálagerningum sínum. Sjóðurinn fylgist reglulega með þróun þeirra eigna sem tengjast mótaðilaáhhættu.

Helstu eignir lífeyrissjóðsins eru verðbréf. Það er stefna sjóðsins að kaupa ekki aðeins verðbréf sem fylgir lítil áhætta, heldur er mikilvægt að vænt ávöxtun keyþra verðbréfa endurspeglí bæði áhættu og kostnað sem þeim fylgir. Þetta táknar að ítarlegt mat á einstökum útgefendum, fjárhagsstöðu þeirra og tryggingum er forsenda fyrir kaupum á verðbréfum. Þá kann verðlækkun fasteigna að leiða til aukinnar skuldaraáhhættu tengdri sjóðfélalaganum.

Útlánaáhhætta vegna lausafjár er takmörkuð þar sem að mótaðilar eru bankar með gott lánsþæfismat frá alþjóðlegum matsfyrirtækjum.

19.7 Rekstraráhhætta

Rekstraráhhætta lýtur fyrst og fremst að starfsemi lífeyrissjóðsins og felur m.a. í sér hættu á tapi sem orsakast getur af ófullnægjandi innri reglum, verkferlum, kerfum eða vegna ytri atburða í rekstrarumhverfi lífeyrissjóðsins sem og starfsmannaáhhætta. Skilvirkar leiðir til að takmarka rekstraráhhættu eru skýrar innri reglur, starfslýsingar, verkferlar sem skilgreina verklag við helstu verkþætti og skýrt skipurit.

Undir rekstraráhhættu flokkast jafnframt pólitísk áhætta, en hún er skilgreind sem áhættan af því að aðgerðir eða aðgerðarleysi stjórnvalda auki lífeyrisþyrði sjóðsins eða skerði eignir hans, auk annarra neikvæðra áhrifa sem óvissa um mögulegar stjórnvaldsaðgerðir kann að skapa. Undir þetta falla t.a.m. breytingar á lögum eða reglum um starfsemina eða túlkun þeirra sem valda verulegum breytingum á starfseminni. Þetta kunna t.d. að vera breytingar á lögum um lífeyrissjóði, uppgjorsreglum, skattalögum, lögum um aðra aðila sem hafa áhrif á starfsemi sjóðsins, eftirliti og eftirlitsreglum og heimildum til fjárfestingar.

19.8 Lausafjáráhhætta

Lausafjáráhhætta er hættan á því að sjóðurinn lendi í erfiðleikum við að mæta fjárhagslegum skuldbindingum sínum í náninni framtíð.

Stjórn sjóðsins ber endanlega ábyrgð á stýringu lausafjáráhhættu og hefur hún innleitt stefnu til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum. Sjóðurinn stýrir lausafjáráhhættu með því að tryggja að hann eigi nægjanlegt laust fé til að mæta fjárhagslegum skuldbindingum með því að greina og samræma tímasetningar greiðslufleðis fjáreigna og skuldbindinga sjóðsins.

Eftirfarandi tafla sýnir útstandandi fjáreignir sjóðsins. Taflan er unnin út frá ónúvirtum samningsbundnum líftíma fjáreignanna ásamt vöxtum sem innheimtast af þeim.

	Vegið meðaltal virkra vaxta	1 - 5 ár	5+ ár	Samtals	Bókfært verð
Fjármálagerningar	%				
31. desember 2018					
Óvaxtaberandi		11.917.118.240	0	11.917.118.240	11.917.118.240
Með breytilega vexti	3,09	1.156.648.226	2.758.241.811	3.914.890.037	3.887.190.369
Með fasta vexti	3,93	6.309.401.592	20.106.191.630	26.415.593.222	23.629.425.868
		<u>19.383.168.058</u>	<u>22.864.433.441</u>	<u>42.247.601.499</u>	<u>39.433.734.477</u>
Fjármálagerningar					
31. desember 2017					
Óvaxtaberandi		11.903.359.547		11.903.359.547	11.903.359.547
Með breytilega vexti	3,63	107.970.924	2.108.483.770	2.216.454.694	2.195.286.702
Með fasta vexti	3,95	6.350.861.886	18.011.523.280	24.362.385.166	21.934.384.416
		<u>18.362.192.357</u>	<u>20.120.007.050</u>	<u>38.482.199.407</u>	<u>36.033.030.665</u>

Fyrirvari er um breytingar á ofangreindum óvaxtaberandi eignum ef breytingar á vaxtastigi eru frábrugðnar áætlunum sem gerðar eru miðað við lok reikningsskilátímabilsins.

19.9 Lífeyrstryggingaáhhætta

Lífeyrstryggingaáhhætta er skilgreind sem hættan á að lífeyrissjóðurinn geti ekki staðið við skuldbindingar sínar. Með því að framkvæma svokallaða tölfærðilega hermun (e. simulation) á eignum og skuldbindingum sjóðsins miðað við mismunandi forsendur er hægt að meta líkur á að sjóðurinn þurfi að breyta réttindum, sbr. nánari ákvæði laga og samþykka sjóðsins.

Skýringar

20. Kennitölur

	2018	2017	2016	2015	2014
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt:					
Aldursdeild:					
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar	-7,14%	-4,00%	-3,62%	-0,46%	-2,60%
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar	-8,98%	-5,68%	-5,00%	-0,89%	-5,31%
Hrein raunávöxtun.....	1,71%	3,31%	-0,12%	7,80%	5,06%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar sl. 5 ár	3,52%	4,22%	4,67%	5,42%	4,49%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar frá upptöku deildaskipt. 1998.....	3,70%	3,81%	3,83%	4,06%	3,84%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar s.l. 10 ár	3,71%	2,51%	2,24%	3,22%	3,51%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar:					
Skráðir eignarhlutar í félögum og sjóðum	25,75%	27,66%	25,82%	20,16%	14,01%
Skráð skuldabréf	51,95%	51,20%	47,78%	45,74%	50,02%
Óskráðir eignarhlutir í félögum og sjóðum	5,10%	5,20%	5,46%	9,11%	9,64%
Óskráð skuldabréf	10,41%	8,98%	8,41%	7,45%	7,14%
Bundnar bankainnistæður	6,79%	6,97%	12,53%	17,55%	19,18%
Hlutfallsleg skipting fjárfestingar eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í íslenskum krónum	81,02%	84,85%	87,97%	91,69%	91,75%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	18,98%	15,15%	12,03%	8,31%	8,25%
Fjöldi virkra sjóðfélaga.....	1.823	1.871	1.934	1.979	2.014
Fjöldi sjóðfélaga í árslok.....	8.281	8.149	7.987	7.782	7.620
Fjöldi lífeyrisþega.....	397	350	296	253	213
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Ellilífeyrir	62,8%	60,7%	56,9%	55,8%	50,9%
Örorkulífeyrir	32,6%	34,2%	38,2%	39,5%	43,1%
Makalífeyrir	3,8%	4,0%	3,6%	3,0%	3,8%
Barnalífeyrir	0,8%	1,1%	1,3%	1,7%	2,2%
Stöðugildi:	4	4	4	5	5

Skýringar

20. Kennitölur (framhald)

	2018	2017	2016	2015	2014
Iðgjöld alls (á föstu verðlagi í þús. kr.)	1.990.470	1.918.653	1.862.036	1.763.520	1.748.078
Lífeyrir alls (á föstu verðlagi í þús. kr.)	455.169	377.795	329.029	276.933	241.670
Hreinar fjárfestingartekjur alls (á föstu verðlagi í þús. kr.)	1.911.402	1.772.625	676.564	2.755.739	1.518.725
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður alls (í þús. kr.):	76.064	70.373	61.679	66.185	56.555
Hækkun á hreinni eign (í þús. kr.)	3.364.465	3.239.874	2.144.060	4.172.565	2.966.612
Lífeyrisbyrði	22,9%	19,7%	17,7%	15,7%	13,8%
Skrifstofu- og stjórnunar-kostnaður (alls) í % af iðgjöldum	3,8%	3,7%	3,3%	3,8%	3,2%
Hreinar fjárfestingartekjur í % af meðalstöðu eigna	5,1%	5,2%	2,1%	9,7%	6,1%
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður í % af meðalstöðu eigna	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%

Sameiginlegt yfirlit

Ársreikningur

2018

Deildaskipt yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris árið 2018

Fjárhæðir í þúsundum króna	Hlutfallsdeild		Aldursdeild		Samtals	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Iðgjöld						
Iðgjöld sjóðfélaga	35.013	36.136	773.662	747.892	808.675	784.027
Iðgjöld launagreiðenda	135.481	141.792	1.194.205	1.151.756	1.329.686	1.293.548
Réttindaflutningur og endurgr.	0	0	6.605	380	6.605	380
	170.494	177.927	1.974.472	1.900.028	2.144.966	2.077.956
Sérstök aukaframlög	19.021	16.958	15.998	18.624	35.019	35.582
	189.515	194.885	1.990.470	1.918.653	2.179.985	2.113.538
Lífeyrir						
Heildarfjárhæð lífeyris	2.472.646	2.371.926	436.878	358.793	2.909.524	2.730.719
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs	1.436	1.246	17.151	18.017	18.587	19.263
Beinn kostnaður v. Örorkulífeyris	1.230	1.162	1.140	985	2.370	2.148
	2.475.311	2.374.334	455.169	377.795	2.930.481	2.752.129
Hreinar fjárfestingartekjur						
Hreinar tekjur af eignarhl. í félögum og sj.	17.314	62.461	169.873	430.111	187.187	492.572
Hreinar tekjur af skuldabréfum	2.080.220	1.969.820	1.563.156	1.198.401	3.643.376	3.168.222
Vaxtatekjur af bundnum bankainnstæðum	507.783	398.595	168.841	154.590	676.624	553.185
Vaxtatekjur af handbæru fé	5.090	5.535	18.686	(3.605)	23.775	1.931
Fjárfestingargjöld	(10.891)	(8.201)	(9.154)	(6.874)	(20.044)	(15.075)
	2.599.517	2.428.210	1.911.402	1.772.625	4.510.919	4.200.835
Rekstrarkostnaður						
Skrifstofu- og stjórnunarkostn.	87.502	84.886	76.064	70.373	163.565	155.259
Hlutdeild aðildart. í rek.kostn.	(44.867)	(44.094)	0	0	(44.867)	(44.094)
	42.634	40.792	76.064	70.373	118.698	111.165
Önnur gjöld	0	0	6.173	3.236	6.173	3.236
(Lækk)/hækk á hr. eign á árinu	271.086	207.970	3.364.465	3.239.874	3.635.552	3.447.843
Hrein eign frá fyrra ári	38.635.939	38.427.969	35.831.389	32.591.515	74.467.327	71.019.484
Hrein eign í ársl. til gr. lífeyris	38.907.025	38.635.939	39.195.854	35.831.389	78.102.879	74.467.327

Deildaskiptur efnahagsreikningur 31. desember 2018

Fjárhæðir í þúsundum króna	Hlutfallsdeild		Aldursdeild		Samtals	
	31.12. 2018	31.12. 2017	31.12. 2018	31.12. 2017	31.12. 2018	31.12. 2017
Eignir						
Fjárfesting						
Eignarhlutir í félögum og sjóðum	1.605.094	1.640.688	11.768.805	11.763.927	13.373.899	13.404.615
Skuldabréf	29.088.859	29.059.102	23.794.965	21.546.445	52.883.825	50.605.547
Bundnar bankainnistæður	7.671.309	7.429.758	2.588.794	2.495.627	10.260.103	9.925.386
	<u>38.365.262</u>	<u>38.129.549</u>	<u>38.152.565</u>	<u>35.805.999</u>	<u>76.517.827</u>	<u>73.935.548</u>
Kröfur						
Kröfur á launagreiðendur	10.856	11.106	128.773	141.652	139.629	152.757
Aðrar kröfur	20.819	21.546	19.540	18.473	40.359	40.019
	<u>31.676</u>	<u>32.651</u>	<u>148.313</u>	<u>160.125</u>	<u>179.989</u>	<u>192.776</u>
Ýmsar eignir						
Varanlegir rekstrarfjármunir	942	679	874	576	1.816	1.255
	<u>562.653</u>	<u>478.676</u>	<u>1.132.857</u>	<u>87.599</u>	<u>1.695.510</u>	<u>566.275</u>
Eignir	<u>38.960.534</u>	<u>38.641.555</u>	<u>39.434.608</u>	<u>36.054.298</u>	<u>78.395.142</u>	<u>74.695.854</u>
Skuldir						
Viðskiptaskuldir						
Áfallinn kostn. og fyrirfr.innh. tekjur	6.226	5.297	5.712	4.439	11.938	9.736
Aðrar skuldir	47.282	319	233.042	218.471	280.325	218.790
	<u>53.509</u>	<u>5.617</u>	<u>238.755</u>	<u>222.910</u>	<u>292.263</u>	<u>228.526</u>
Hrein eign til gr. lífeyr. alls	<u>38.907.025</u>	<u>38.635.939</u>	<u>39.195.854</u>	<u>35.831.389</u>	<u>78.102.879</u>	<u>74.467.327</u>

Sundurliðanir

Ársreikningur

2018

Sundurliðanir

Hlutfallsdeild

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		
Laun og launatengd gjöld		
Laun starfsfólks	27.891.456	28.366.309
Stjórnarlaun	4.093.577	4.058.250
Launatengd gjöld	7.438.345	6.644.327
	<u>39.423.378</u>	<u>39.068.886</u>
Aðkeypt þjónusta		
Tryggingafræðileg aðstoð	2.611.245	2.752.754
Ytri endurskoðun og sérfræðiaðstoð	8.424.389	7.228.610
Innri endurskoðun og sérfræðiaðstoð	2.477.585	2.490.043
Lögfræðiaðstoð	5.401.275	2.314.644
Ráðgjöf og efnahagsspár	360.510	365.290
Landssamtök lífeyrissjóða	1.296.404	1.549.965
Starfsábyrgðartrygging	471.060	522.048
	<u>21.042.469</u>	<u>17.223.354</u>
Annar kostnaður		
Húsnæðiskostnaður	5.030.317	5.068.159
Pappír og ritföng	143.592	128.575
Bækur, blöð og skjalasafn	148.396	107.550
Símakostnaður	538.596	601.276
Póstburðarkostnaður	399.995	371.306
Bankakostnaður	371.874	354.709
Hugbúnaðarkostnaður og annar tölvukostnaður	12.484.853	13.177.560
Hóplíftrygging	63.110	68.850
Ferðakostnaður	0	16.049
Ársfundur	355.394	229.731
Fjármálaeftirlitið	5.054.970	5.785.982
Umboðsmaður skuldara	110.963	381.347
Annar skrifstofukostnaður	2.167.154	2.150.574
	<u>26.869.214</u>	<u>28.441.668</u>
Afskriftir áhalda	166.633	152.057
	<u>27.035.847</u>	<u>28.593.725</u>
Rekstrarkostnaður samtals	<u>87.501.694</u>	<u>84.885.965</u>

Sundurliðanir

Aldursdeild

	2018	2017
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður		
Laun og launatengd gjöld		
Laun starfsfólks	25.866.813	24.057.105
Stjórnarlaun	3.796.423	3.441.750
Launatengd gjöld	6.898.395	5.634.968
	<u>36.561.631</u>	<u>33.133.823</u>
Aðkeypt þjónusta		
Tryggingafræðileg aðstoð	2.296.495	2.334.576
Ytri endurskoðun og sérfræðiaðstoð	7.812.862	6.130.492
Innri endurskoðun og sérfræðiaðstoð	2.297.736	2.111.774
Lögfræðiaðstoð	723.574	447.583
Ráðgjöf og efnahagsspár	65.244	309.797
Landssamtök lífeyrissjóða	1.202.298	1.314.506
Starfsábyrgðartrygging	436.865	442.742
	<u>14.835.073</u>	<u>13.091.470</u>
Annar kostnaður		
Húsnæðiskostnaður	4.665.165	4.298.241
Pappír og ritföng	133.168	109.042
Bækur, blöð og skjalasafn	137.624	91.211
Símakostnaður	499.500	509.935
Póstburðarkostnaður	370.960	314.900
Bankakostnaður	351.454	300.824
Hugbúnaðarkostnaður og annar tölvukostnaður	11.578.576	11.175.720
Ferðakostnaður	0	13.611
Ársfundur	329.595	194.832
Fjármálaeftirlitið	4.688.030	4.907.018
Umboðsmaður skuldara	102.909	323.416
Annar skrifstofukostnaður	1.709.285	1.818.853
	<u>24.566.266</u>	<u>24.057.603</u>
Afskriftir áhalda	100.627	90.340
	<u>24.666.893</u>	<u>24.147.943</u>
Rekstrarkostnaður samtals	<u>76.063.597</u>	<u>70.373.236</u>